

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

თამარ ზაქროშვილი

საქართველოში მცხოვრები რელიგიური უმცირესობების მიმართ
ტოლერანტობა

სამაგისტრო პროგრამა - სოციოლოგია

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია სოციოლოგიის სამაგისტრო
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: ასოცირებული პროფესორი

თამარ მახარაძე

თბილისი 2017

ანოტაცია

საქართველოში მცხოვრები რელიგიური უმცირესობების მიმართ

ტოლერანტობა

სამაგისტრო ნაშრომის საკვლევ თემას წარმოადგენს საქართველოში მცხოვრები რელიგიური უმცირესობების მიმართ ტოლერანტობა. დღეს საქართველოში, რელიგიური უმცირესობები საკმაოდ მრავალადაა, მაგრამ მათი უფლებები არ არის ბოლომდე დაცული და ისინი ყოველდღიურად აწყდებიან მრავალ პრობლემას. ხშირად მათ წინააღმდეგ ძალადობრივი მოქმედებებიც ხორციელდება.

წინამდებარე ნაშრომის მიზანია რელიგიური უმცირესობების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულების შესწავლა.

კვლევისთვის შეირჩა ორი უნივერსიტეტი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი და სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. სამცხე-ჯავახეთში მოსახლეობის თითქმის ნახევარი რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელია, ხოლო თბილისში მოსახლეობის უმრავლესობა მართლმადიდებელი ქრისტიანია. სწორედ მოსახლეობის ასეთი განსხვავებული შედგენილობის გამო, საინტერესოა, აღნიშნული ორი უნივერსიტეტის მართლმადიდებელი სტუდენტების დამოკიდებულების შედარება.

სიღრმისეული ინტერვიუების შედეგების ანალიზმა აჩვენა, რომ სამცხე-ჯავახეთში მცხოვრები სტუდენტები იმ რელიგიური უმცირესობების მიმართ არიან ტოლერანტულად განწყობილი, რომლებთანაც ხშირი კონტაქტი აქვთ. ეს რელიგია კი კათოლიციზმია. ასევე, კათოლიკეებთან ურთიერთობა ხელს უწყობს მათ შემწყნარებლურ დამოკიდებულების ჩამოყალიბებას სხვა რელიგიების მიმართაც, ხოლო თბილისში მცხოვრები სტუდენტები არ გამოყოფენ ერთ რომელიმე რელიგიას და ყველა მათგანის მიმართ ნეიტრალური დამოკიდებულება აქვთ. კვლევის ფარგლებში, ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტებში გამოიკვეთა უარყოფითი დამოკიდებულება იეჰოვას მოწმეების მიმართ, ამის მიზეზი კი მათი შემაწუხებელი საუბრებია საკუთარ რელიგიაზე.

ახალციხეში მცხოვრები სტუდენტები, რომლებმაც იციან თუ რა სირთულეებთან არის დაკავშირებული რელიგიურად შერეული ოჯახების შექმნა, აცხადებენ, რომ არ შექმნიდნენ შერეულ ოჯახს. როგორც ამბობენ, ძირითადი პრობლემებია: ჯვრისწერა, ბავშვის მონათვლა და დღესასწაულების აღნიშვნა, რაც მათი აზრით, ბევრ უთანხობას გამოიწვევს მომავალში. ხოლო დანარჩენ ნაწილს არ მიაჩნია რაიმე სირთულედ შერეული ოჯახის შექმნა, რადგან მათ არ იციან ის ბარიერები, რაც უკავშირდება მსგავსი ოჯახის შექმნას.

სამცხე-ჯავახეთის სტუდენტებს ხშირი კონტაქტი აქვთ რელიგიურ უმცირესობებთან და კარგად იციან მათი მდგომარეობა, ამგვარად, მათი აზრით, არა მარტო ერთი რელიგია უნდა ფინანსდებოდეს სახელმწიფოს მიერ, არამედ საქართველოში არსებული ყველა რელიგიური უმცირესობა.

Abstract

Tolerance towards religious minorities in Georgia

T. Zakroshvili

The study of the master's thesis is tolerance towards religious minorities in Georgia. Nowadays, religious minorities are quite diverse in Georgia, but their rights are not fully protected and they face many problems every day. Violent actions often carried out against them.

The main goal of present research is to study the attitude of students towards religious minorities.

Two universities were selected for research: Ivane Javakhishvili Tbilisi State University and Samtskhe-Javakheti State University. Nearly half of the population of Samtskhe-Javakheti is represented by religious minorities, while the majority of Tbilisi population is Orthodox Christian. Because of this different composition of the population, it is interesting to compare the attitude of Orthodox students of these two universities.

Analysis of the results of the in-depth interviews showed that students living in Samtskhe-Javakheti are concerned with religious minorities whom they have frequent contacts. This religion is Catholicism. Also, relations with Catholics promote their tolerance towards other religions. Students living in Tbilisi do not have one religion and they have neutral attitude toward all. Within the scope of research there was a negative attitude towards Jehovah's Witnesses in both of the university students, and the reason was named their disturbing conversations about their religion.

Students living in Akhaltsikhe who know the complexity of religious mixed families say that they will not create a mixed family. As they say the main problems are: wedding, child's christening and celebration of celebrations. Which in their opinion will cause many disadvantages in future. The second part does not consider any difficulty building religious mixed family because they do not know the barriers that are related to the creation of a similar family.

Students who live in Samtskhe-Javakheti have frequent contacts with religious minorities and know their condition well so they believe that all religious minorities in Georgia should be financed by the state.

სარჩევი

შესავალი	7
I. ლიტერატურის ანალიზი.....	10
II. კვლევის მიზანი და ამოცანები	23
III. კვლევის მეთოდოლოგია	24
მეთოდი	24
კვლევის მონაწილეები	24
კვლევის შერჩევა.....	24
კვლევის მონაწილეთა შერჩევისა და რეკრუტირების კრიტერიუმები	24
კვლევის არეალი	25
კვლევის მონაწილეთა რაოდენობა.....	25
კვლევის შეზღუდვები	25
IV. კვლევის ძირითადი შედეგები.....	26
4.1 რელიგიური ტოლერანტობის განსაზღვრა	26
4.2 რელიგიური უმცირესობების მიმართ დამოკიდებულება	29
რელიგიური უმცირესობების დაფინანსება	36
რელიგიური თავისუფლება	39
მეგობრობა.....	42
შერეული ოჯახები	45
დასკვნა	49
გამოყენებული ლიტერატურა.....	51
დანართი #1.....	53

შესავალი

ტოლერანტობა - ეს არის ადამიანის შესაძლებლობა აღიაროს, პატივი სცეს ან გაითვალისწინოს სხვა ადამიანის რწმენა, ქცევა და ღირებულებები(ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასებების ცენტრი, 2008). ტოლერანტული ღირებულებების განვითარების შედეგად, ადამიანები არაძალადობრივი გზით დაამყარებენ ურთიერთობას განსხვავებული კულტურის, რასის, სქესისა და რელიგიის მქონე ადამიანებთან(ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასებების ცენტრი, 2008). რელიგიური შემწყნარებლობის ღირებულება ვერ წარმოიქმნებოდა ერთბაშად და მხოლოდ რელიგიებს შიგნით არსებული იდეოლოგიური რესურსების საფუძველზე. შემწყნარებლობის იდეა ღირებულებად შეიძლება ქცეულიყო ორი პირობით. პირველი- აუცილებელია სხვადასხვა რელიგიების ან ერთი რელიგიის ფარგლებში წარმოქმნილი სხვადასხვა იდეური მიმართულებების წარმომადგენელთა მასობრივი კონფლიქტური ურთიერთობები და მეორე- შეგნება იმისა, რომ კონფლიქტები მნიშვნელოვან დაბრკოლებას უქმნის საზოგადოების განვითარებას. ეს ორი პირობა არაა აუცილებელი ერთხვეოდეს ერთმანეთს დროში(ლადარია, 2006). აღნიშნულიდან გამომდინარე, რელიგიური ტოლერანტობა არის განსხვავებული სარწმუნოების აღიარება და პატივისცემა.

საქართველოში საუკუნეების მანძილზე ქართველი წარმოდგენდა არა ეროვნულ, არამედ სარწმუნოებრივ იდენტობას. ანუ იმერლები, მესხები, მეგრელები, სვანები და სხვა არა ეროვნებით, არამედ სარწმუნოებით, რჯულით იყვნენ ქართველები. აღსანიშნავია, რომ ეროვნული და სარწმუნოებრივი იდენტობა არ არის ერთი და იგივე მოვლენა, ისინი სრულიად განსხვავებული ფენომენებია, თუმცა შუა საუკუნეებში მთავარი იყო სარწმუნოება, ხოლო ეროვნული იდენტობა არ მნიშვნელობდა(რატიანი, 2009).

საქართველოში მართლმადიდებლებთან ერთად ყოველთვის ცხოვრობდნენ სხვა რელიგიის წარმომადგენლები. 2014 წლის მონაცემებით საქართველოში ცხოვრობს 398,667 მუსლიმანი; 109,041 სომხური სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენელი; 19,195

კათოლიკე; 12,395 იეჰოვას მოწმე; 8,591 იეზიდის; 2,520 პროტესტანტი; 1,417 იუდეველი და 1,429 სხვა სარწმუნოების წარმომადგენელი(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014).

წლებია უკვე უკეთესობისკენ არ იცვლება ქვეყანაში მცხოვრები რელიგიური უმცირესობების მდგომარეობა. მათ მიმართ ვლინდება მეტად არატოლერანტული დამოკიდებულება, ხშირია ძალადობის ფაქტებიც. რთული სიტუაციაა სკოლებშიც. არ არის დარჩენილი სფერო, სადაც არ ვლინდება რელიგიური შეუმწყნარებლობა(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2016). რელიგიური უმცირესობების მიმართ არატოლერანტული დამოკიდებულება არღვევს მათ უფლებებს - ჰქონდეთ რწმენისა და რელიგიის თავისუფლება, როგორც ეს საქართველოს კონსტიტუციაშია აღნიშნული(საქართველოს კონსტიტუცია, 1995).

რელიგიური ტოლერანტობა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისთვის. ხოლო საქართველოში რელიგიური უმცირესობების მდგომარეობის გათვალისწინებით, მნიშვნელოვანია საზოგადოების დამოკიდებულების დადგენა რელიგიური უმცირესობების მიმართ. განსაკუთრებით კი ახალგაზრდების აზრის შესწავლა არის ყურადსაღები აღნიშნული უმცირესობების მიმართ, რადგან სწორედ ახალგაზრდების ხელშია მომავალი.

წინამდებარე კვლევის მიზანი არის: რელიგიური უმცირესობების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულების შესწავლა. ხოლო დასმული ამოცანები:

- როგორ ესმით სტუდენტებს ტოლერანტობა რელიგიური უმცირესობების მიმართ
- რამდენად ახდენს გავლენას რელიგიურ ტოლერანტობაზე ამ ჯგუფის წარმომადგენლებთან ხშირი კონტაქტი.

რელიგიური უმცირესობების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულების დადგენის მიზნით გამოყენებულ იქნა თვისებრივი კვლევა. მეთოდი: სიღრმისეული ინტერვიუ.

კვლევის არეალი მოიცავს თბილისსა და ახალციხეს, რადგან სამცხე-ჯავახეთში რელიგიური უმცირესობები მრავლად არიან. სიღრმისეული ინტერვიუები ჩატარდა

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სტუდენტებთან და სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებთან.

I. ლიტერატურის ანალიზი

საქართველო არის ის ქვეყანა, სადაც საკმაოდ მრავლად არის რელიგიური უმცირესობები. ადამიანის უფლებათა საერთო სამართლის მიხედვით რელიგიური უმცირესობა, ეს არის ერთი და იმავე რელიგიის მიმდევრების ერთობლიობა, რომლებსაც აერთიანებს საერთო მრწამსი და განსხვავდება მოსახლეობის უმრავლესობაში გაბატონებული სარწმუნოებისაგან(ალექსიე ლ. (რედ.), გიორგაძე ლ. კვაჭაძე მ. 2005). მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ საქართველოში მართლმადიდებელი მოსახლეობა უმრავლესობას წარმოადგენს, აქ არიან სხვა რელიგიური უმცირესობებიც. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ 2014 წელს მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მიხედვით, საქართველოში ცხოვრობს 398,667 მუსლიმანი; 109,041 სომხური სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენელი; 19,195 კათოლიკე; 12,395 იეჰოვას მოწმე; 8,591 იეზიდი; 2,520 პროტესტანტი; 1,417 იუდეველი და 1,429 სხვა სარწმუნოების წარმომადგენელი(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014). საქართველოს 1995 წლის კონსტიტუცია აღიარებს რწმენისა და აღმსარებლობის თავისუფლებასა და თანასწორობას განურჩევლად რელიგიისა (საქართველოს კონსტიტუცია, 1995). შესაბამისად, არ აქვს მნიშვნელობა რომელი რელიგიის წარმომადგენელი იქნება ადამიანი, ყველა თანასწორია და აქვს უფლება თავად აირჩიოს სარწმუნოება და აღმსარებლობა.

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ 2014 წელს მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მიხედვით, საქართველოში მართლმადიდებელი მოსახლეობა წარმოადგენს უმრავლესობას. სულ 3,713,804 მოქალაქიდან 3,097,573 ადამიანი მართლმადიდებელია(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014). აღნიშნული მაჩვენებელი ამტკიცებს, რომ საქართველოში მართლმადიდებლობას დომინანტური ადგილი უჭირავს. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია მართლმადიდებელი საზოგადოების დამოკიდებულება სხვა რელიგიების მიმართ. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ რელიგიური უმცირესობების უმეტესობა ძირითადად ცხოვრობს რეგიონებში. მაგალითად: სულ 398,667 მუსლიმანიდან ქვემო ქართლში

ცხოვრობს 182,216 მუსლიმანი და აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ცხოვრობს 132,852 მუსლიმანი. აგრეთვე, 109,041 სომხური სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენლების უმრავლესობა 64,115 ადამიანი ცხოვრობს სამცხე-ჯავახეთში, 19,192 კათოლიკე მოსახლეობის უმრავლესობა- 15,024 ადამიანი ცხოვრობს სამცხე-ჯავახეთში(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014). შესაბამისად, ყველაზე მრავალრიცხოვანი რელიგიური უმცირესობის უმეტესობა ძირითადად ცხოვრობს რეგიონებში და არა დედაქალაქში. მნიშვნელოვანია მართლმადიდებელი საზოგადოების დამოკიდებულების დადგენა რელიგიური უმცირესობების მიმართ, აქვთ თუ არა მათთან ხშირი კონტაქტი და თუ ქმნის რაიმე ბარიერს განსხვავებული რელიგიური აღმსარებლობა.

უმცირესობები, მათ შორის, რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენლები ხშირად განიცდიან არატოლერანტულ მოპყრობას(აღმოსავლეთის პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმა, 2013). აღმოსავლეთის პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნულმა პლატფორმამ 2013 წელს მოამზადა დოკუმენტი, სადაც აღწერილია უმცირესობების მდგომარეობა საქართველოში. კერძოდ განხილულია: რელიგიური, ეთნიკური და სექსუალური უმცირესობების მდგომარეობა. აღნიშნული დოკუმენტის მიხედვით, უმცირესობების მიმართ გამოიხატება არატოლერანტული დამოკიდებულება. ამიტომ აუცილებელია სახელმწიფომ შესაბამისი ზომები განხორციელოს. ეთნიკურ უმცირესობებს ძირითადად აქვთ განათლების, სამოქალაქო და პოლიტიკური ინტეგრაციისა და ჩართულობის პრობლემა, შეზღუდული აქვთ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. სექსუალური უმცირესობების მიმართ ვლინდება მეტად არატოლერანტული დამოკიდებულება, ადგილი აქვს დისკრიმინაციას. საზოგადოებაში გავრცელებულია მეტად სტერეოტიპული შეხედულებები, რაც გავლენას ახდენს მოქალაქეების აზრის ფორმირებაზე. აღნიშნული დოკუმენტის მიხედვით, არც რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენლები იმყოფებიან უკეთეს მდგომარეობაში. მათი პრობლემური ვითარება ვლინდება ყველა სფეროში, მათ შორის საჯარო სკოლებში(აღმოსავლეთის პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმა, 2013).

რელიგიური უმცირესობების მდგომარეობა ნათლად არის განხილული საქართველოს სახალხო დამცველის ყოველწლიურ ანგარიშში. 2012 წლის ანგარიშის მიხედვით, რელიგიური შეუმწყნარებლობა, რელიგიური თავისუფლების შეზღუდვა და სიძულვილის ენის გამოყენება ამ წლის მნიშვნელოვანი პრობლემა იყო. დოკუმენტში განხილულია თუ რა პრობლემის წინაშე დგანან რელიგიური უმცირესობები, როგორ ვლინდება მათ წინააღმდეგ ქსენოფობიური დამოკიდებულება და რა მდგომარეობაა საჯარო სკოლებში. არატოლერანტული დამოკიდებულება რელიგიური უმცირესობის მიმართ მრავალად დაფიქსირდა 2012 წელს. რელიგიური თავისუფლების შეზღუდვის მაგალითია: სოფ. წინწყაროში ადგილობრივი მუსლიმანი მოსახლეობის წინააღმდეგ განხორციელებული ქმედებები- მართლმადიდებელმა მოსახლეობამ გააპროტესტა მუსლიმანების შეკრება მეჩეთში ლოცვის მიზნით. ისინი შეურაცხყოფელი ფორმით მოითხოვდნენ, რომ მუსლიმანებს მეჩეთში შეკრებაზე უარი ეთქვათ(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2012). ანალოგიური შემთხვევა მოხდა სოფ. ნიგვზიანში. იქაური მუსლიმანები აცხადებდნენ, რომ მათ ემუქრებოდნენ, ეჭრებოდნენ სამლოცველოებში და მოუწოდებდნენ დამორჩილებოდნენ მათ მოთხოვნებს. ასევე, 2012 წლის 2 ნომბერს სოფელში ჩავიდა ქართველი მუსლიმანების ლიდერი მუთთი ჯემალ პაქსაძე, რომელსაც ქართველმა მართლმადიდებლებმა გადაუკეტეს გზა და არ მისცეს საშუალება სალოცავში შესულიყო. აღნიშნული ქმედებებით ირღვევა, როგორც ადამიანის უფლებები, ასევე რელიგიური უმცირესობების უფლებებიც. ხოლო საქართველოს კონსტიტუცია, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ აღიარებს რწმენისა და აღმსარებლობის თავისუფლებას და თანასწორობას განურჩევლად რელიგიისა (საქართველოს კონსტიტუცია, 1995). სახალხო დამცველის ანგარიშის მიხედვით: სამართალდამცავებმა არ მოახდინეს ადეკვატური რეაგირება. ადგილობრივმა პოლიციამ დაკითხა ათამდე სოფლის მცხოვრები, თუმცა არ მომხდარა უკანონო ქმედებებში მონაწილე პირების დასჯა. ასევე, მსგავსი ქმედებები დაფიქსირდა იეჰოვას მოწმეების მიმართ. 2012 წლის 12 იანვარს იეჰოვას მოწმეთა სამეფო დარბაზის წინ სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენეს რამდენიმე იეჰოვას მოწმეს, რომლებიც მიდიოდნენ რელიგიურ შეკრებაზე. 15 აპრილს, საგარეჯოში იეჰოვას ერთ-ერთ მოწმეს მიაყენეს ფიზიკური შეურაცხყოფა, მან ძალადობის შესახებ პოლიციაში

განაცხადა, მაგრამ, მისივე თქმით: უკვე თვითონ პოლიციის თანამშრომლებმა მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა და დასცინეს მას საკუთარი განსხვავებული რწმენის გამო.

2012 წელს აქტუალური იყო საჯარო სკოლებში რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2012). რელიგიური უმცირესობები უკვე მრავალი წელია აცხადებენ, რომ სკოლებში ხდება მათი შევიწროება. ყურადსაღებია ქალაქ ონში მომხდარი შემთხვევა, რომელიც რელიგიური უმცირესობების დისკრიმინაციის თვალსაჩინო მაგალითია. ადგილობრივი საჯარო სკოლის ბიოლოგიის პედაგოგმა ხანგრძლივი ფსიქოლოგიური ზემოქმედების შედეგად 12 წლის მოსწავლე, რომლის დედაც იყო იეჰოვას მოწმე, წაიყვანა ადგილობრივ მართლმადიდებლურ ტაძარში და მონათლა. ეს მოხდა სასწავლო პროცესის დროს, მშობლების ნებართვის გარეშე. აღნიშნული მასწავლებელი წლების განმავლობაში, ახდენდა ბავშვზე ზეწოლას და იეჰოვას მოწმეებს ამცირებდა. ყველაზე მნიშვნელოვანი ის ფაქტი არის, რომ ბავშვი არ იყო იეჰოვას მოწმე, რადგან მშობლები ფიქრობდნენ, როდესაც გაიზრდებოდა ის თვითონ აირჩევდა რომელი სარწმუნოების წარმომადგენელი გახდებოდა. როდესაც ბავშვმა მონათვლა გაიაზრა და გააცნობიერა, მან 2-ჯერ სცადა თავის მოკვლა. ყველაზე ცუდი ის არის, რომ მასწავლებელმა და ვერც მისმა თანამოაზრეებმა ვერ გაიაზრეს საკუთარი დანაშაული. როდესაც მომხდარი გასაჯაროვდა, აღნიშნული მოსწავლე გაკიცხვის საგნად იქცა, რადგან მან აურზაური ატეხა არაფრის გამო(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2012). განხილული სახალხო დამცველის ანგარიში ეხებოდა 2012 წელს რელიგიური უმცირესობების მდომარეობას.

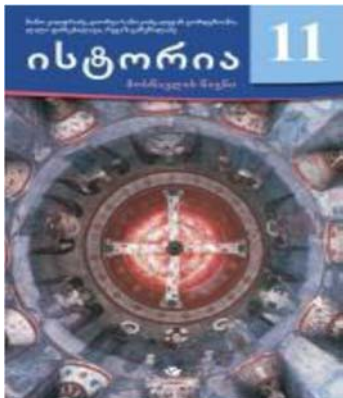
მნიშვნელოვანია შეიცვალა თუ არა რამე რამდენიმე წლის შემდეგ რელიგიურ უმცირესობების მდგომარეობაში. სახალხო დამცველის 2016 წლის ანგარიშის მიხედვით: „რელიგიის თავისუფლების დაცვის, ტოლერანტული გარემოსა და თანასწორუფლებიანობის კუთხით, ქვეყანაში წლების განმავლობაში, რჩება მსგავსი გამოწვევები. შესაბამისად, საპარლამენტო ანგარიშშიც პრობლემები წლიდან წლამდე მეორდება“(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2016, გვ.415).

2016 წელს ძალადობის ფაქტები ძირითადად კვლავ იეჰოვას მოწმეების მიმართ არის გამოვლენილი. ანგარიშის მიხედვით, სახალხო დამცველის აპარატისთვის ცნობილია

იეჰოვას მოწმეების წინააღმდეგ განხორციელებული არაერთი ძალადობის ფაქტი. მაგალითად: იეჰოვას 2 მოწმეს დაეჯახა მანქანა, რის შედეგადაც მათ სერიოზული დაზიანება მიიღეს, ხოლო მანქანის დაჯახების მიზეზი მათი რელიგიური მრწამსი იყო. ყოფილა ისეთი შემთხვევები, როდესაც მათი სამეფო დარბაზი დაზიანდა თავდასხმის შედეგად. ასევე მოხდა ისეთი შემთხვევა, როდესაც იეჰოვას მოწმის საუბარი უკანონოდ ჩაიწერეს და ინტერნეტში გაავრცელეს, რელიგიური ნიშნით მათი დისკრიმინაციის მიზნით. აღსანიშნავია, რომ არც მუსლიმანები იმყოფებიან უკეთეს მდგომარეობაში. ანგარიშის მიხედვით, საქართველოს სახალხო დამცველისთვის ცნობილი გახდა რამდენიმე შემთხვევა, როდესაც მუსლიმან მოსახლეობას ექმნებათ დამატებითი დაბრკოლებები საკუთარი სარწმუნოების გამო. კერძოდ: სარფის სასაზღვრო-გამშვებ პუნქტზე მუსლიმანებს შეექმნათ ბარიერები და დამატებით გაჩხრიკეს ისინი. აგრეთვე სოფ. მოხეს სკოლაში მუსლიმან მოსწავლეებს აუკრძალეს თავსაფრით სიარული. ხოლო ადიგენში მუსლიმანებს მიაყენეს ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მხოლოდ იმიტომ, რომ მათ მართლმადიდებლებისგან ცალკე სასაფლაო მოითხოვეს. აღნიშნული შემთხვევები არღვევს ადამიანის უფლებებს და მათ თავისუფლებას. მათ აქვთ უფლება მოიქცნენ ისე, როგორც თავად სურთ, ჰქონდეთ რწმენის თავისუფლება და ჩაიცვან საკუთარი სურვილის მიხედვით. რაც შეეხება სასჯელადსრულების დაწესებულებებს ანგარიშის მიხედვით: „სასჯელადსრულების დაწესებულებები არათანმიმდევრულ მიდგომას იჩენენ რელიგიურ დღესასწაულებზე სხვადასხვა აღმსარებლობის პატიმრების მიერ დამატებით ამანათების მიღებასთან დაკავშირებით. სახალხო დამცველმა მიიღო რამდენიმე შეტყობინება, რომლის მიხედვითაც, სადღესასწაულო ამანათების მიღებისას მართლმადიდებელი პატიმრები სხვა აღმსარებლობის პატიმრებთან შედარებით, პრეფერენციული პირობებით სარგებლობენ“ (საქართველოს სახალხო დამცველი, 2016, გვ 416).

სასკოლო სახელმძღვანოებს განსაკუთრებული როლი ეკისრება ბავშვის აზრის ჩამოყალიბებაში, ამიტომ ისინი არ უნდა შეიცავდნენ სტერეოტიპულ შეხედულებებს გარკვეული ჯგუფების შესახებ. შესაბამისად, არ უნდა ხდებოდეს რომელიმე დომინანტი ჯგუფის გამოკვეთა და წახალისება. ტოლერანტობის და მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა ნიდერლანდების სამეფო საელჩოს მხარდაჭერით 2016 წელს გამოიკვლია

რელიგიური და ეთნიკური მრავალფეროვნების ასახვა სასკოლო სახელმძღვანელოებში. კვლევის მიზანი იყო დაედგინა თუ რამდენად აისახება სახელმძღვანელოებში რელიგიური, ეთნიკური და კულტურული მრავალფეროვნება, ხომ არ ახალისებენ ისინი რაიმე ტიპის შეუმწყნარებლობას სხვადასხვა ჯგუფისადმი და თუ არის სახელმძღვანელოების ძირითადი მიზანი კანონმორჩილი და ტოლერანტი მოქალაქეების აღზრდა. აღნიშნული კვლევისთვის შეირჩა მე-9-მე-11 კლასის ქართული ენისა და ლიტერატურის, ისტორიის, სამოქალაქო განათლების ყველა გრიფირებული სახელმძღვანელო. აგრეთვე განისაზღვრა შეუმწყნარებლობისა და ტოლერანტობის კრიტერიუმები. აღნიშნული კვლევის ფარგლებში გამოიკვეთა მიკერძოებული დამოკიდებულება მართლმადიდებლური ეკლესიის მიმართ. ამის აშკარა მაგალითია ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობის მე-9 და მე-11 კლასის სახელმძღვანელოების ყდები, რომლებზეც გამოსახულია ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიები- მე-9 კლასის სახელმძღვანელოზე გარე ხედით, მე-11 კლასის სახელმძღვანელოზე შიდა ხედით.

მიკერძოება იგრძნობა სახელმძღვანელოების წაკითხვისასაც:

„ნიკეის საეკლესიო კრებამ, პირველ რიგში, ქრისტიანული რწმენის სიმბოლო განსაზღვრა, რომელიც დღემდე უცვლელია მართლმადიდებლურ ეკლესიაში. ძე ღმერთი და სულიწმინდა დამოუკიდებელი და თანაბარი საწყისებია და არსებობენ ერთობაში. ამიტომ ვუწოდებთ ჩვენ ღმერთს სამება ერთარსებას. მამა ღმერთი არის საწყისი მისგან იშვა ძე და სულიწმინდა“ (კილურაძე, სანიკიძე, გორდეზიანი, ფირცხალავა, გაჩეჩილაძე, ასათიანი, 2007. გვ. 154). ასევე გამოიკვეთა ქსენოფობია, ეთნოცენტრიზმი, სტერეოტიპიზაცია, რელიგიისა და ეთნოსის გაიგივება, კონკრეტული

ჯგუფებისთვის ეთნიკურ ან რელიგიურ საფუძველზე ნაკლოვანების მიწერა, განსხვავებული იდენტობის დაფარვა ანუ გამოტოვებული პერსონაჟები, მცდარი ტერმინოლოგია, ანუ ის ტერმინები, რომლითაც რელიგიები არ აღწერენ საკუთარ თავს(მინდიაშვილი, გახელაძე, თაბორიძე, 2016). აღნიშნული მიანიშნებს, რომ სკოლებში გვხვდება ის სახელმძღვანელოები, სადაც არის აშკარა მიკერძოება, როგორც რელიგიური, ისე ეთნიკური თვალსაზრისით. რაც, რა თქმა უნდა, უწყობს ხელს ბავშვებსა და მოზარდებში მცდარი შეხედულებების ჩამოყალიბებას.

სასკოლო სახელმძღვანელოებში, გამოვლენილ რელიგიურ შეუმწყნარებლობაზე და მიკერძოებულობაზე აგრეთვე არის საუბარი საქართველოს სახალხო დამცველის 2016 წლის ანგარიშში: „პრობლემატურია სასკოლო საჯარო განათლების შინაარსიც, სხვადასხვა კლასისა და საგნის გრიფირებულ სახელმძღვანელოებში გამოვლენილია რელიგიური და სხვა ნიშნით შეუმწყნარებლობის, ქსენოფობიის, მიკერძოების შემცველი ტექსტებისა და სარედაქციო კომენტარების კონკრეტული შემთხვევები“(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2016, გვ.415).

2014 წელს ჩატარდა კვლევა რელიგიურ გაერთიანებათა საჭიროების კვლევა საქართველოში. აღნიშნული კვლევა ეფუძნება 33 რელიგიური გაერთიანების 70-მდე წარმომადგენლთან ჩატარებულ ინტერვიუებს. აღნიშნული კვლევის მიხედვით სასწავლო დაწესებულებებში რელიგიური უმცირესობების წარმომადგენლები განიცდიან დისკრიმინაციას. ამ მხრივ განსაკუთრებით ცუდ მდგომარეობაში იმყოფებიან შედარებით გვიან დამკვიდრებული რელიგიური გაერთიანებების წარმომადგენლები. ყველაზე მეტ სიძულვილს გამოხატავენ იეჰოვას მოწმეები მიმართ და ხშირად აყენებენ შეურაცყოფას მათ. მაგრამ აღსანიშნავია, რომ არც ე.წ. ტრადიციული რელიგიების, როგორცაა ისლამი ან კათოლიციზმი, მიმართ არის ნაკლები დისკრიმინაცია სკოლებში. აღსანიშნავია, რომ არც თვითონ მასწავლებლები ერიდებიან დისკრიმინაციის გამოხატვას რელიგიური უმცირესობის სტუდენტების მიმართ. გამოკითხული რესპონდენტების თქმით, საჯარო სკოლებში ერთ-ერთი პრობლემური საკითხი არის მართლმადიდებლური წესით კოლექტიური ლოცვის პრაქტიკა, რომელშიც ძალაუწიებურად რელიგიური უმცირესობებიც მონაწილეობენ(ჩხეიძე, 2014).

სკოლებში რელიგიური უმცირესობების პრობლემა არა მხოლოდ საქართველოსთვისაა დამახასიათებელი, არამედ სხვა ქვეყნებისთვისაც. ყურადღებას იმსახურებს ამერიკის შეერთებული შტატების სკოლებში რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენლების ცხოვრება. როგორი დამოკიდებულება აქვთ მათ მიმართ მასწავლებლებს, სხვა მოსწავლეებს და თვითონ მათთვის თუ არის რაიმე დისკომფორტის გამომწვევი განსხვავებული სარწმუნოება. მონა მ. აბრო-ზენა არის ამერიკელი მკვლევარი, რომელიც საუბრობს რელიგიური უმცირესობების მდგომარეობაზე სკოლებში. ამერიკის შეერთებულ შტატებში მოსწავლეები, რომლებიც არიან რელიგიური უმცირესობების წარმომადგენლები, შესაძლოა მონაცვლეობით გრძნობდნენ თავს: ამაყად, უნიკალურად, იზოლირებულად, არასასიამოვნოდ, შერცხვენილად. პედაგოგებს შეგნებული უნდა ჰქონდეთ თუ რას ნიშნავს იყო რელიგიური უმცირესობების წარმომადგენელი და უნდა იცოდნენ როგორ გააუმჯობესონ აღნიშნული სტუდენტების მიმართ დამოკიდებულება(აბრო-ზენა, 2011). ამერიკის შეერთებულ შტატებში ქრისტიანები არიან დომინანტი რელიგიური ჯგუფები, რომლებიც სარგებლობენ პრივილეგიებით. სქლოსერი გამოკვეთს მრავალ მაგალითს, როდესაც ქრისტიანები არიან პრივილეგირებულნი სხვა რელიგიის წარმომადგენლებთან შედარებით. მას ერთ-ერთ მაგალითად მოჰყავს შობის დღესასწაულის დროს დასვენება. შობა ითვლება ერთადერთ დასვენების დღედ, რომელსაც აქვს რელიგიური მნიშვნელობა. რაც შეეხება სხვა ფართოდ აღნიშნვად დღესასწაულებს როგორებიცაა: ჰელოუნი, წმ. ვალენტინის დღე, წმ. პატრიკის დღე, მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ არის საერო დასვენების დღეები, მათ მაინც აქვთ რელიგიური გავლენა(სქლოსერი, 2003). სკოლებში რელიგიური მრავალფეროვნება აქეზებს მრავალ მოსწავლეს ჰქონდეთ ურთიერთობა და ინტერაქცია ერთმანეთთან. აბრო-ზენა განიხილავს სკოლებში რელიგიური უმცირესობების სხვადასხვა რეაქციას და დამოკიდებულებას. ზოგიერთ შემთხვევაში, რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელი მოსწავლეები მიისწრაფიან ზედმეტი ყურადღებისკენ და მათ ეს სიამოვნებთ. მას მოჰყავს მესამე კლასელი, ინდოელი გრეტას მაგალითი, რომელსაც დივალის დღესასწაულზე კლასში მიაქვს ტკბილეულობა, უნაწილებს თავის კლასელებს და უყვება თუ როგორ აღნიშნავენ ინდოელები დღესასწაულს. აღნიშნულის საპირისპიროდ გრეტას ბიძაშვილები, რომლებიც ახლომდებარე დაწყებით სკოლაში

სწავლობენ, არ იქცევიან ანალოგიურად, პირიქით ისინი არასოდეს ასაჯაროებენ საკუთარი ოჯახის ტრადიციებს. ეს ნიშნავს, რომ ერთ შემთხვევაში რელიგიურ უმცირესობის წარმომადგენლად ყოფნა არის ერთ-ერთი ფორმა პოპულარობის მოპოვებისთვის, ხოლო მეორე შემთხვევაში არის დისკრიმინაციის საფუძველი. გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ ყველა რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელი არ მიიჩნევს საკუთარ თავს უმცირესობად და არც სხვების მიერ განიხილება, როგორც უმცირესობა. ასე ხდება მაშინ, თუ ისინი არიან თეთრკანიანები და შედარებით ფრთხილები საკუთარ რელიგიურ რწმენაში. რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელი ახალგაზრდები შეიძლება შესამჩნევი იყვნენ მათი რელიგიისათვის დამახასიათებელი ჩაცმულობით ან მათი რელიგიური ქმედებით. აგრეთვე შეიძლება ჩანდეს, რომ მათ სახელებს აქვს რაიმე რელიგიური დატვირთვა. აღსანიშნავია ისიც, რომ სხვები შეიძლება უხილავნი იყვნენ, მაგრამ მაინც ჰქონდეთ მნიშვნელოვანი რელიგიური ღირებულებები და იბრძოდნენ მათთვის(აბრო-ზენა, 2011).

დღესდღეობით მოსახლეობის აზრის ფორმირებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მედია, და სოციალური მედია. სწორედ ამიტომ მნიშვნელოვანია ინფორმაციის საშუალებებმა არ გამოავლინონ დისკრიმინაციული დამოკიდებულება უმცირესობების მიმართ. 2011 წელს საქართველოში ევროკავშირის წარმომადგენლობის და ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის რეგიონალური ოფისის მხარდაჭერით მოხდა ეთნიკური, რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების გაშუქება პრესაში. განხორციელდა უმცირესობების მიმართ გამოყენებული სიმულვილის ენის და დისკრიმინაციის მონიტორინგი. კვლევის ძირითადი ამოცანა იყო დაედგინათ რამდენად შუქდება ქართულ პრესაში უმცირესობების თემები და რა ხარისხით. მონიტორინგისთვის შეირჩა 8 ეროვნული და 3 რეგიონალური ბეჭდური გამომცემლობა. მონიტორინგმა გამოავლინა, რომ გამომცემლები „ასავალ-დასავალი“, „ვერსია“ და „ალია ჰოლდინგი“ ხშირად არღვევენ ჟურნალისტური ეთიკის ნორმებს და ახდენენ ქსენოფობიური და ჰომოფობიური განცხადებების გავრცელებას. მაგრამ ასევე არის ისეთი მედია გამომცემლებიც, რომლებიც დაბალანსებულ და ჟურნალისტურ სტანდარტებთან შესაბამისად ახდენენ უმცირესობებთან დაკავშირებული თემების გაშუქებას. ეს გამომცემლებია: „24 საათი“, „რეზონანსი“, „ბათუმელები“, „ახალი თაობა“,

„კვირის პალიტრა“, „პრაიმტაიმი“, „ვერსია“ და „სამხრეთის კარიბჭე“(თაბაგარი, ჩაჩუა, 2011). ისინი უმცირესობის თემას ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ და აღნიშნულ გამოცემებში თითქმის არ არის სიძულვილის ენის შემცველი განცხადებები. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ აღნიშნულ მონიტორინგში 155 სტატია გაანალიზდა, აქედან ყველაზე მეტი სტატია „ასავალ-დასავალში“, „ახალ თაობაში“ და „რეზონანსში“ დაიბეჭდა. მონიტორინგის პროცესში გამოიკვეთა სხვადასხვა ტენდენციები: რეგიონალური პრესა თითქმის არ ინტერესდება უმცირესობებით. გამონაკლისია „სამხრეთის კარიბჭე“, რომელიც შედარებით მეტ ყურადღებას უთმობს ეთნიკურ უმცირესობებს. რელიგიური უმცირესობებისადმი ყველაზე დიდ ინტერესს იჩენს „რეზონანსი“, ახალი თაობა“ და „ვერსია“, ისინი დიდ ადგილს უთმობენ რელიგიურ უმცირესობებს, სხვა გაზეთებთან შედარებით. მონიტორინგის დროს, რელიგიური უმცირესობების შესახებ სტატია არ ყოფილა „პრაიმტაიმში“. საბოლოოდ მონიტორინგის მთავარი დასკვნა არის ის, რომ გამომცემლობებში ანალიტიკური სტატიების ნაკლებობაა სექსუალურ, ეთნიკურ და რელიგიურ უმცირესობებთან მიმართებაში. გარდა ამისა, ქართულ პრესაში უმცირესობების მიმართ ვლინდება ჰომოფობიური დამოკიდებულება(თაბაგარი, ჩაჩუა, 2011). იქიდან გამომდინარე, რომ მედია, მათ შორის პრესა დიდ გავლენას ახდენს საზოგადოების აზრის ჩამოყალიბებაში, მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს გამომცემლების აღნიშნული დამოკიდებულება უმცირესობების მიმართ. რამაც შეიძლება გამოიწვიოს მცდარი, სტერეოტიპული შეხედულებების ჩამოყალიბება, ან უკვე არსებულის გამყარება.

საქართველოს კონსტიტუციის მიხედვით, მართლმადიდებლობა არ არის სახელმწიფო რელიგია, მაგრამ მას განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ქვეყნის ისტორიაში და სხვა რელიგიებთან შედარებით პრივილეგირებულია, მოქალაქეების უმრავლესობა სარწმუნოებით მართლმადიდებელია.

„სახელმწიფო აცხადებს რწმენისა და აღმსარებლობის სრულ თავისუფლებას, ამასთან ერთად აღიარებს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალიური მართლმადიდებელი ეკლესიის განსაკუთრებულ როლს საქართველოს ისტორიაში და მის დამოუკიდებლობას სახელმწიფოსაგან“(საქართველოს კონსტიტუცია 1995, მუხლი 9, პუნქტი 1).

ტოლერანტობის და მრავალფეროვნების ინსტიტუტმა და ადამიანის უფლებების სწავლების და მონიტორინგის ცენტრმა 2014 წელს მოამზადა კვლევა ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პრაქტიკის შესახებ. კვლევის ფარგლებში შეისწავლეს 2013-2014 წლებში სახელმწიფო ბიუჯეტიდან, პრეზიდენტისა და მთავრობის სარეზერვო ფონდებიდან, ასევე მუნიციპალიტეტების ბიუჯეტიდან და მთავრობის მიერ რელიგიური გაერთიანებებისთვის ფინანსური რესურსებისა და სხვა მატერიალური ქონების მასშტაბები და მიზნობრიობა. კვლევის შედეგები ადასტურებს, რომ დაფინანსების პოლიტიკა არ აკმაყოფილებს სეკულარული, დემოკრატიული, არადისკრიმინაციული და ანგარიშვალდებულებული დაფინანსების სისტემის მოთხოვნებს. რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პოლიტიკა ძირითადად დაფუძნებულია მართლმადიდებლური ეკლესიისადმი აბსოლუტურ პრივილეგიებულ მიდგომაზე. ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ მართლმადიდებლური ეკლესიის მატერიალური მხარდაჭერა დიდ მასშტაბებს აღწევს (ჭითანავა, ნონიაშვილი, 2014). ეს ნიშნავს, რომ სხვა რელიგიური ორგანიზაციები იჩაგრებიან და არ იღებენ თანაბარ დაფინანსებას ხელისუფლებისაგან. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ კვლევა ჩატარებულია 2014 წელს. მას შემდეგ გარკვეული ცვლილებები შევიდა კანონმდებლობაში და წესით რელიგიური უმცირესობები უკეთეს მდგომარეობაში უნდა იმყოფებოდნენ წინა წლებთან შედარებით, მაგრამ საქართველოს სახალხო დამცველის 2016 წლის ანგარიშის მიხედვით გადაუჭრელი რჩება რელიგიური გაერთიანებების სახელმწიფო დაფინანსების უსამართლო პრაქტიკა. ასევე, არ შეცვლილა უთანასწორობის საგადასახადო რეჟიმი, რომლის მიხედვითაც საქართველოს საპატრიარქო უპირატეს მდგომარეობაში იმყოფება. საპატრიარქო, სხვა რელიგიური გაერთიანებებისაგან განსხვავებით, სარგებლობს საგადასახადო შეღავათებით და რიგ შემთხვევაში თავისუფალია ქონების, დამატებითი ღირებულებისა და მოგების გადასახადისაგან (საქართველოს სახალხო დამცველი, 2016).

მნიშვნელოვანია, რა მდგომარეობა აქვთ რეგიონსა და მეზობელ ქვეყნებში რელიგიურ უმცირესობებს. რუსეთში, საქართველოს მსგავსად, მოსახლეობის უმეტესობა არის მართლმადიდებელი ქრისტიანი, მაგრამ რუსეთში არის ისეთი რეგიონები, სადაც ბევრი

მუსლიმანი ცხოვრობს. ევრაზიისა და აღმოსავლეთ ევროპის კვლევის ნაციონალური საბჭოს(NCEEER) მხარდაჭერით 2007 წელს რუსეთში ჩატარდა კვლევა, რომელიც მიზნად ისახავდა, დაედგინა რუსეთში რელიგიური არატოლერანტულობა მართლმადიდებელ ქრისტიანებსა და მუსლიმანებს შორის. კვლევის მიხედვით, გამოიკვეთა დიდი არატოლერანტული დამოკიდებულება მართლმადიდებლებსა და მუსლიმანებს შორის, ორივე რელიგიის წარმომადგენლები არიან შეუმწყნარებლები ერთმანეთის მიმართ(კარპოვ, ლისოვსკაია 2007). გარდა ამისა, რეგიონების მიხედვით ტოლერანტობის დონე საგრძნობლად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. ყველაზე მაღალი ტოლერანტობა აღინიშნა ისეთ რეგიონებში, სადაც მუსლიმანები და მართლმადიდებლები ერთმანეთის მეზობლად დიდი ხნის განმავლობაში ცხოვრობენ, თუმცა ჩრდილოეთ კავკასიაში აღინიშნება არატოლერანტობის მაღალი დონე, სადაც მუსლიმანები მოსახლეობის უმრავლესობას წარმოადგენენ. კვლევის მიხედვით, რუსეთის 85%-ზე მეტი ეთნიკურად რუსი საკუთარ თავს მიაკუთვნებს მართლმადიდებლურ ეკლესიას, ხოლო რუსეთის მოქალაქეების 3,1%-მა განაცხადა, რომ არის მუსლიმანი. მართლმადიდებელი მოსახლეობა არის არატოლერანტულად განწყობილი მუსლიმანების მიმართ, მხოლოდ 57% დართავდა ნებას მუსლიმანებს ქალაქში აეშენებინათ მეჩეთი. მუსლიმანების 72% დართავდა ნებას ქრისტიანებს ეკლესია აეშენებინათ. მართლმადიდებლების 30%-ზე ნაკლები დართავდა ნებას მუსლიმანებს საჯაროდ ექადაგათ, როდესაც მუსლიმანების 44% არ იქნებოდა ქრისტიანული ქადაგების წინააღმდეგი. როგორც ჩანს, დომინანტი რელიგიის წარმომადგენლები მეტად არატოლერანტულები არიან ვიდრე მუსლიმანები. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ორივე რელიგიის წარმომადგენელი არის წინააღმდეგი სკოლებში ისწავლებოდეს მათი მეზობელი რელიგია. მხოლოდ მართლმადიდებლების 13% და მუსლიმანების 29% არ იქნებოდა წინააღმდეგი. მართალია ორივე რელიგიის წარმომადგენლები არატოლერანტულად განწყობილნი არიან ერთმანეთის მიმართ, მაგრამ სხვა რელიგიებისადმი მეტად შეუმწყნარებლები არიან, ვიდრე ერთმანეთის მიმართ. მაგალითად: ქრისტიანები მეტად ტოლერანტულნი არიან მუსლიმანების მიმართ, ვიდრე ებრაელების და დასავლური ეკლესიების მიმართ. ანალოგიური სიტუაციაა მუსლიმანების შემთხვევაშიც(კარპოვ, ლისოვსკაია 2007).

აღნიშნული კვლევის მიხედვით, დადასტურდა, რომ იმ ორ რეგიონში სადაც მუსლიმანები და ქრისტიანები ერთად ცხოვრობენ და მათი რაოდენობა თითქმის თანაბარია, ისინი მეტად ტოლერანტულები არიან ერთმანეთის მიმართ. თათარსტანში 48% მუსლიმანი და 42% მართლმადიდებელი ცხოვრობს. ხოლო ბაშკორტოსტანში 50% მართლმადიდებელი და 40% მუსლიმანი ცხოვრობს. აღსანიშნავია, რომ ორივე რესპუბლიკა აჩვენებს რელიგიური ტოლერანტობის მაღალ დონეს მართლმადიდებლებლურ-ისლამური ტოლერანტობის კუთხით. ტოლერანტობის მაღალი მაჩვენებელი გამოიწვია ორი თითქმის თანაბრად ძლიერი რელიგიური დაჯგუფების თანაცხოვრებამ. როდესაც ორივე ირჩევს ცივილურ დამოკიდებულებას ერთმანეთის მიმართ(კარპოვ, ლისოვსკაია 2007).

II. კვლევის მიზანი და ამოცანები

მიზანი: რელიგიური უმცირესობების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულების შესწავლა.

ამოცანები:

- როგორ ესმით სტუდენტებს ტოლერანტობა რელიგიური უმცირესობების მიმართ
- რამდენად ახდენს გავლენას რელიგიურ ტოლერანტობაზე ამ ჯგუფის წარმომადგენლებთან ხშირი კონტაქტი.

III. კვლევის მეთოდოლოგია

რელიგიური უმცირესობების მიმართ სტუდენტების დამოკიდებულების დადგენის მიზნით გამოყენებულ იქნა თვისებრივი კვლევა:

მეთოდი - სიღრმისეული ინტერვიუ

კვლევის მონაწილეები - 1. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტები

2. სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტები.

კვლევის შერჩევა - თოვლის გუნდის მეთოდი

კვლევის მონაწილეთა შერჩევისა და რეკრუტირების კრიტერიუმები - რელიგიური უმცირესობების მიმართ დამოკიდებულების დასადგენად სიღრმისეული ინტერვიუები ჩატარდა სტუდენტებთან, რადგან მნიშვნელოვანია ახალგაზრდა თაობის დამოკიდებულების გამოვლენა აღნიშნული უმცირესობების მიმართ. გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ სტუდენტების აზრის ფორმირებაზე გავლენას მოახდენდა ის გარემო, სადაც გაიზარდნენ, ხოლო პირველ რიგში, სოციალიზაციის პირველი აგენტი - ოჯახი. ამიტომ სტუდენტების აზრის გაგებით, ნაწილობრივ შესაძლებელია გაირკვეს მათი მშობლების და წინა თაობის დამოკიდებულებაც. გამოყენებულ იქნა შერჩევის ფურცელი, რომლის მიხედვითაც შეირჩა მართლმადიდებელი, მაგრამ არაეკლესიურად მცხოვრები სტუდენტები. კვლევის მონაწილეები იყვნენ:

1. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

- ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტები
- იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტები
- სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტები
- ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტები

- ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის სტუდენტები

2. სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

- განათლების, ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტები
- იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტები
- ინჟინერიის, აგრარულ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტები
- ბიზნესის ადმინისტრირების ფაკულტეტის სტუდენტები

კვლევის არეალი - თბილისი და ახალციხე

კვლევის მონაწილეთა რაოდენობა - ჩატარდა 20 სიღრმისეული ინტერვიუ, 10 თბილისსა და 10 ახალციხეში.

კვლევის შეზღუდვები - თვისებრივი კვლევის მეთოდოლოგია გამორიცხავს რაოდენობრივი ან პროცენტული მონაცემების წარმოდგენას. აღნიშნული კვლევა ჩატარდა სიღრმისეული ინტერვიუების სახით, როდესაც შერჩეული რესპონდენტი პასუხობდა წინაწარ შემუშავებულ კითხვებს. რესპონდენტს ჰქონდა საშუალება გამოეხატა საკუთარი მოსაზრება და დამოკიდებულება. კვლევის მეთოდოლოგია არ ითვალისწინებს კონკრეტულ საკითხზე გამოთქმული მოსაზრებების რაოდენობრივად დათვლას. ამ მონაცემებს არავითარი სანდოობა არ ექნება ამ კუთხით და ვერც მოხდება მიღებული შედეგების მთელ პოპულაციაზე განზოგადება. თვისებრივი კვლევის მეთოდოლოგია განკუთვლილია, რომ შეისწავლოს გამოვლენილი ტენდეციები, მოსაზრებები და რატომ ფიქრობენ ასე რესპონდენტები და არა სხვანაირად.

სტუდენტებში რელიგიური უმცირესობების წარმომადგენლების იდენტიფიცირება და მათი კვლევაში ჩართვა საკმაოდ რთული პროცესია და დიდ დროს და ძალისხმევას მოითხოვს. შესაბამისად, მცირე დროის გამო თვისებრივი კვლევის ფარგლებში ვერ მოხერხდა რელიგიური უმცირესობების წარმომადგენლებთან გასაუბრება და მათი დამოკიდებულების დადგენა.

IV. კვლევის ძირითადი შედეგები

სამცხე-ჯავახეთში ბევრი სხვადასხვა რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელი ცხოვრობს. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ 2014 წელს მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მიხედვით: სამცხე-ჯავახეთში სულ ცხოვრობს 160,504 ადამიანი აქედან 72,605 მართლმადიდებელი, 64,115 სომხური სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენელი, 15,024 კათოლიკე და 6,060 მუსლიმანი, აგრეთვე მცირე რაოდენობით მაგრამ არიან: იეჰოვას მოწმეები, პროტესტანტული ეკლესიის წარმომადგენლები და იუდეველები(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014). შესაბამისად, სამცხე-ჯავახეთის მოსახლეობის ნახევარზე მეტი რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელია. მართლმადიდებელ მოსახლეობას მათთან ხშირი კონტაქტი აქვს და მეტ ინფორმაციასაც ფლობს მათ შესახებ. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია ისეთი რეგიონის ახალგაზრდების დამოკიდებულების დადგენა, სადაც მრავლად არიან რელიგიური უმცირესობები. ასევე საინტერესოა რეგიონსა და თბილისში სტუდენტების დამოკიდებულების შედარება .

კვლევის შედეგების შეფასების დროს რესპონდენტებთან ინტერვიუების მიხედვით გამოიკვეთა შემდეგი ძირითადი ნაწილები:

- რელიგიური ტოლერანტობის განსაზღვრა
- რელიგიური უმცირესობების მიმართ დამოკიდებულება

4.1 რელიგიური ტოლერანტობის განსაზღვრა

როგორც ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ასევე სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტები ფიქრობენ, რომ რელიგიური ტოლერანტობა ნიშნავს პატივს სცემდე სხვის სარწმუნოებას, არ გიქმნიდეს დიკომფორტს სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან ურთიერთობა, ყველა რელიგიას თანასწორად მიიჩნევდე, ყველა განსხვავებულს გაგებით ეკიდებოდე, არ გქონდეს

აგრესია, არ უწევდუ დისკრიმინაციას, არ აკნინებდუ და მათ მიმართ გქონდეს მიმღებლობა, მაშინ როცა ერთი რელიგია არ გამოორიცხვს მის გვერდით სხვა რელიგიების არსებობას.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით:

„რელიგიური ტოლერანტობა არის ჩემგან განსხვავებული რელიგიის წარმომადგენლების მიმართ შემწყნარებლობის გამოვლენა, ესაა უნარი სხვას მისცე უფლება იცხოვროს საკუთარი შეხედულებებისამებრ. ესაა ადამიანის რელიგიური არჩევანის პატივისცემა. ადამიანი არ უნდა დავჩაგროთ იმის გამო, რომ მისი რელიგია განსხვავდება დომინანტი რელიგიისაგან, არ უნდა იგრძნოს თავი შეურაცხყოფილად“ (მ. ბ. 23 წლის).

გამოიკვეთა აზრი, რომ რელიგიური ტოლერანტობა უკავშირდება ადამიანის უფლებას ჰქონდეს არჩევანის თავისუფლება.

„რელიგიური ტოლერანტობა ნიშნავს შემწყნარებლურ დამოკიდებულებას სხვა რელიგიების მიმართ. როდესაც აძლევ უფლებას სხვას ისე იცხოვროს, როგორც მას უნდა და არ აკრიტიკებ და შეურაცხყოფ მას განსხვავებული რელიგიური შეხედულებების გამო“ (ლ. ქ. 19 წლის).

სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით, რელიგიური ტოლერანტობა არის :

„როდესაც გაქვს მიმღებლობა იმ ადამიანების მიმართ, რომლებსაც სწამთ ღმერთის, მაგრამ შენგან ბევრად განსხვავებულად, როდესაც შენ ამის მიმართ არ გაქვს აგრესია და ეს არ გალიზიანებს, როდესაც პატივს სცემ მათ შეხედულებებს. რწმენას, დღესასწაულებს, მაშინ ხარ რელიგიურად შემწყნარებელი ადამიანი“ (ქ. ე. 19 წლის).

„ჩემი აზრით, რელიგიური ტოლერანტობა ნიშნავს, როდესაც ადამიანი არ იჩენს აგრესიას სხვა რელიგიის მიმართ. პირველ რიგში, უნდა მივიღოთ და ვაღიაროთ ის ღირებულებები, რომლებიც მისთვის არის მნიშვნელოვანი, პატივი უნდა ვცეთ ამ რელიგიურ ღირებულებებს“ (მ. კ. 21 წლის).

ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტებმა დაახასიათეს რელიგიურად ტოლერანტული ადამიანი. როგორია და რა თვისებები უნდა ჰქონდეს მათი აზრით ადამიანს, რომ იყოს შემწყნარებელი მისი სარწმუნოებისგან განსხვავებული რელიგიების მიმართ.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით რელიგიურად ტოლერანტული ადამიანი არის:

- კეთილი
- განათლებული/მაღალი ინტელექტის მქონე
- არ არის რასისტი
- დადებითად განწყობილი ყველა განსხვავებულის მიმართ
- აქვს ფართო თვალსაწიერი
- პატივს სცემს ინდივიდუალობას
- სხვას არ ახვევს თავზე საკუთარ შეხედულებებს
- არის კომუნიკაბელური

სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით, რელიგიურად ტოლერანტული ადამიანი არის:

- კეთილი
- განათლებული/ერუდირებული
- აქვს ლიბერალური შეხედულებები
- არ აქვს განსხვავებულის მიმართ ირონია
- არ აქვს განსხვავებული მიმართ აგრესია
- იცის ადამიანის უფლებები
- არის მომთმენი
- აქვს გაგების უნარი
- პატივს სცემს განსხვავებულ რელიგიურ ღირებულებებს
- არის რელიგიურ საკითხებში გარკვეული
- მონაწილეობას იღებს სხვა რელიგიური დღესასწაულების აღნიშვნის ცერემონიებში

ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტებმა ჩამოთვალეს ძირითადად ის თვისებები, რომლებიც უნდა ჰქონდეს ყველა შემწყნარებელ ადამიანს. მაგრამ ახალციხეში მცხოვრებ სტუდენტებმა გამოჰყვეს უფრო ღრმა მახასიათებლები, როგორც არის მაგალითად: რელიგიურ საკითხებში გარკვევა ან განსხვავებული რელიგიური ღირებულებების პატივისცემა.

„ვთვლი რომ ადამიანი უნდა იყოს განათლებული, როდესაც ადამიანს არ აქვს განათლება და ვერ ერკვევა რას ნიშნავს სხვა სარწმუნოება და იგი გაჰყვება ერთ ხაზს, რომ მე ვარ მართლმადიდებელი, აქ დამთავრებულია, იგი ვერ იქნება რელიგიურად ტოლერანტული. უნდა გარკვეული იყო ყველა სარწმუნოებაში და შესაბამისად, პატივი სცე მათ“ (ფ. ჯ. 22 წლის).

იქიდან გამომდინარე, რომ მათთვის კარგად ცნობილია სხვა რელიგიური აღმსარებლობები და მათთან ხშირი კონტაქტი აქვთ, კარგად იციან თუ რა უნდა იცოდეს ადამიანმა და როგორი უნდა იყოს, რომ მიიღოს სხვა სარწმუნოებებიც შესაბამისად. ხოლო თბილისში მცხოვრებმა სტუდენტებმა დაახასიათეს ტოლერანტი ადამიანი ზოგადი მახასიათებლებით.

4.2 რელიგიური უმცირესობების მიმართ დამოკიდებულება

სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტებთან რელიგიურ უმცირესობებზე საუბრისას გამოიკვეთა, როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი დამოკიდებულება. როგორც გაირკვა, სტუდენტები ყველაზე მეტად შემწყნარებლები არიან კათოლიკეების მიმართ, ამის მიზეზად კი ასახელებენ მათთან ხშირ შეხებასა და კონტაქტს, მართლმადიდებლობასთან სიახლოვეს, რადგან კათოლიციზმიც ქრისტიანული სარწმუნოებაა, მათ აღნიშნეს რომ კათოლიკეების შესახებ უფრო მეტი იციან, ვიდრე სხვა სარწმუნოებების შესახებ, არ ჰქონიათ სხვა სარწმუნოებებთან ისეთი ახლო კონტაქტი, როგორც კათოლიციზმთან. კათოლიკეებთან აქვთ ურთიერთობა და მეგობრობენ კიდევ, ჰყავთ კათოლიკე ოჯახის წევრები და ახლობლები. აღნიშნულ მიზეზებმა განაპირობა მათი დადებითი დამოკიდებულება კათოლიციზმის მიმართ, ასევე, რადგან მათ ახლო

ურთიერთობა აქვთ კათოლიკეებთან ეს გარემოება ეხმარება სხვა სარწმუნოებების მიმართაც დადებითი დამოკიდებულება ჩამოუყალიბდეთ.

„მე პირადად, კათოლიციზმის მიმართ ვარ ყველაზე მეტად ტოლერანტული, რადგან დავიბადე, გავიზარდე ისეთ გარემოში, სადაც ბევრი კათოლიკეა , მეონდა მათთან ურთიერთობა, მყავს ნათესავები, რომლებიც კათოლიკეები არიან და ეს საწმუნოება არაა უცხო ჩემთვის. რადგან საქართველოში ბევრი მართლმადიდებელია, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მხოლოდ მართლმადიდებლების მიმართ ვარ დადებითად განწყობილი ან მხოლოდ მათთან მაქვს ურთიერთობა, რადგან ძალიან ბევრი კათოლიკე მეგობარიც მყავს. ეს ალბათ დამეხმარა, რომ ყველა რწმენის მიმართ მეგობრული ვყოფილიყავი” (ბ.ზ. 21 წლის).

სტუდენტებს ასევე დადებითი დამოკიდებულება აქვთ სომხური სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენლების, მუსლიმანებისა და იეჰოვას მოწმეების მიმართ.

„კათოლიკეების მიმართ ვარ ყველაზე მეტად კარგად განწყობილი, ისინი არიან უფრო ახლოს ჩემს სარწმუნოებასთან, ასევე მუსლიმანების მიმართ. მათი სარწმუნოება საინტერესოა და შეიძლება ითქვას რომ სჭორიც, ისინი ღმერთის სიყვარულს დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ. დანარჩენ რელიგიებს ყველას თანაბრად ვცემ პატივს. მე რაც მწამს იმას ვცემ პატივს, ანალოგიურად არიან სხვა რელიგიის წარმომადგენლები. მაგალითად, იაჰოვას მოწმეები - მათ მიმართ დადებითად ვარ განწყობილი, ზოგი რელიგიადაც არ თვლის, მაგრამ მე ვფიქრობ, რომ მათ სწამთ ნამდვილად და არც ცუდი მოძღვრება არ აქვთ, თან სწავლობენ მხოლოდ ბიბლიას“ (მ. კ. 21 წლის).

ასევე, გამოიკვეთა უარყოფითი დამოკიდებულება იეჰოვას მოწმეები მიმართ. სტუდენტებს არ მოსწონთ იეჰოვას მოწმეების გამაღიზიანებელი აგიტაციები.

„იაჰოვას მოწმეების მიმართ ცოტა აგრესია მაქვს, რადგან იმ წუთში აგიტაციას იწყებენ და ოჯახებში დადიან, რაც გამაღიზიანებელია“ (ქ. გ. 20 წლის).

რაც შეეხება, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების მოსაზრებებს, მათთან საუბრისას გამოიკვეთა ნეიტრალური და უარყოფითი დამოკიდებულება რელიგიური უმცირესობების მიმართ. მათი განცხადებით

საკუთარი რელიგიისგან განსხვავებულ ყველა სხვა რელიგიას ერთ დონეზე აყენებენ და არ აქვთ ან ძალიან დადებითი ან ძალიან უარყოფითი დამოკიდებულება მათ მიმართ. ისინი ნეიტრალურად არიან განწყობილნი მათ მიმართ და არ გამოყოფენ რომელიმე მათგანს. სტუდენტებისთვის ყველაზე მეტად ნაცნობი რელიგიაა ისლამი, კათოლიციზმი და იეჰოვას მოწმეები, მაგრამ არც ერთ მათგანთან ხშირი შეხება არ ჰქონიათ.

„ყველა სხვა რელიგიის მიმართ ერთნაირი დამოკიდებულება მაქვს, არც განსაკუთრებულად დადებითი განწყობა არ მაქვს რომელიმეს მიმართ, არც უარყოფითი“ (დ. ძ. 20 წლის).

თბილისშიც უარყოფითი დამოკიდებულება გამოიკვეთა იეჰოვას მოწმეების მიმართ, ამის მიზეზი კი ძირითადად არის მათი შემაწუხებელი აგიტაციები.

„აგრესიული და უარყოფითი დამოკიდებულება მაქვს იეჰოვას მოწმეების მიმართ, რომლებიც დიდ გაღიზიანებას იწვევენ ჩემში, მიუღებელია მათი შემაწუხებელი დამოკიდებულება და გადაბირების პოლიტიკა. ქუჩაში გაჩერებები, აგიტაციები, სახლში მოკითხვები, ეს ყველაფერი დიდი აგრესიის გამომწვევია. შეიძლება ამ ადამიანებს რწმენა აქვთ, მაგრამ ძალიან ბევრი ადამიანი ვიცი, ვინც ფულის გამო მიიღო ეს სარწმუნოება და ამის გამო ცდილობს გადმოიბიროს ადამიანები, ეს ძალიან მიუღებელია ჩემთვის“ (ლ.ტ. 21 წლის).

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ახალციხეში მცხოვრებ სტუდენტებს ხშირი კონტაქტისა და ურთიერთობის გამო დადებითი დამოკიდებულება აქვთ კათოლიკეების მიმართ, აგრეთვე მათში სიმპათიას იწვევენ მუსლიმანები და სომხური სამოციქულო ეკლესიის წარმომადგენლები. აღსანიშნავია, ზოგიერთი მათგანის უარყოფითი დამოკიდებულება იეჰოვას მოწმეებისა მიმართ, რაც შესაძლებელია გამოწვეულია მათთან ხშირი კონტაქტის არ ქონის ან მცდარი წარმოდგენების გამო. ახალციხელი სტუდენტების მსგავსად თბილისელ სტუდენტებსაც უარყოფითი დამოკიდებულება აქვთ იეჰოვას მოწმეების მიმართ იმავე მიზეზის გამო. ზოგადად, კი თვლიან, რომ ყველა სხვა სარწმუნოების მიმართ ერთნაირად ნეიტრალური არიან და არ გამოყოფენ რომელიმე მათგანს.

რუსეთში, ევრაზიისა და აღმოსავლეთ ევროპის კვლევის ნაციონალური საბჭოს(NCEEER) მხარდაჭერით ჩატარდა კვლევა, რომელიც მიზნად ისახავდა რელიგიურ არატოლერანტულობას მართლმადიდებელ ქრისტიანებსა და მუსლიმანებს შორის. აღნიშნული კვლევა ადასტურებს, რომ ახლოს ყოფნა და ხშირი კონტაქტი ხელს უწყობს რელიგიურად მეტ შემწყნარებლობას. იმ ორ რეგიონში სადაც მუსლიმანები და ქრისტიანები ერთად ცხოვრობენ და მათი რაოდენობა თითქმის თანაბარია, ისინი მეტად ტოლერანტულები არიან ერთმანეთის მიმართ. თათარსტანში 48% მუსლიმანი და 42% მართლმადიდებელი ცხოვრობს. ხოლო ბაშკორტოსტანში 50% მართლმადიდებელი და 40% მუსლიმანი ცხოვრობს. აღსანიშნავია, რომ ორივე რესპუბლიკა აჩვენებს რელიგიური ტოლერანტობის მაღალ დონეს მართლმადიდებლებლურ-ისლამური ტოლერანტობის კუთხით. (კარპოვ, ლისოვსკაია 2007). ანალოგიური სიტუაციაა სამცხე-ჯავახეთში სადაც მოსახლეობის ნახევარზე მეტი რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელია, მათგან ყველაზე მეტნი კი კათოლიკეები არიან(საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2014). ხოლო ახალციხელი სტუდენტები ყველაზე ტოლერანტულად განწყობილნი სწორედ კათოლიკეების მიმართ არიან.

მნიშვნელოვანია, თვითონ სტუდენტების აზრით თუ რამ მოახდინა გავლენა მათივე აზრის ფორმირებაზე რელიგიური უმცირესობების მიმართ. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებმა და სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებმა ძირითადად დაასახელეს მსგავსი ფაქტორები რამაც ზეგავლენა მოახდინა მათი აზრის ჩამოყალიბებაზე.

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით, გავლენა მოახდინა: გარემომ, სადაც გაიზარდნენ, ოჯახმა, მშობლებმა, აღზრდამ, სკოლამ, საზოგადოებამ, განათლებამ და სხვა რელიგიის წარმომადგენლებთან კონტაქტმა.

„პირველ რიგში გარემომ მოახდინა დიდ გავლენა ჩემი აზრის ჩამოყალიბებაში. რადგან მე ისეთ გარემოში ვცხოვრობ, სადაც არიან თანაბარი რაოდენობით მართლმადიდებლები, კათოლიკეები, ამას გარდა არც ისე ბევრი, მაგრამ იეჰოვას მოწმეებიც, ვიცნობ ასევე სომხური კათოლიკური ეკლესიის წარმომადგენლებს, 50-იანელებს. თვითონ როდესაც ხალხს იცნობ, მათთან შეხება გაქვს და იცი რომ კარგი

ხალხია, ანუ მათ მიმართ როდესაც დადებითი დამოკიდებულება გაქვს მათ რელიგიასაც მეტ პატივს სცემ“ (ნ. მ 22 წლის).

„მშობელმა, აღზრდამ და ოჯახმა განაპირობა ჩემი აზრის ჩამოყალიბება. მე მამა მყავს მართლმადიდებელი და დედა კათოლიკე. დედაჩემი მაძლევდა საშუალებას მეგლო ორივე ეკლესიაში, თუმცა როდესაც მივალწიე გარკვეულ ასაკს, დედაჩემმა ამიხსნა რომ უნდა ამერჩია ერთი მათგანი და შესაბამისად მოვნათლულიყავი“ (ჯ. ნ. 22 წლის).

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით, გავლენა მოახდინა: გარემომ, ოჯახმა, მშობლებმა, განათლებამ, სკოლამ, საზოგადოებამ, თვალსაწიერის გაფართოებამ, ფილმებმა.

„თავდაპირველად ჩემი დამოკიდებულება გამოწვია ოჯახმა და იმ გარემომ, სადაც გავიზარდე და სოციალიზაცია განვიცადე, შემდეგ განათლებამ, ადამიანებთან ურთიერთობამ და ინფორმაციის მიღებამ“ (ნ. მ 21 წლის).

„ჩემი აზრის ჩამოყალიბებაში დიდ გავლენა მოახდინა გარემომ, აგრეთვე ლიტერატურამ, ფილმებმა, ზოგადმა განათლებამ“ (ლ. ტ. 21 წლის).

ყველასათვის კარგად ცნობილია, რომ დღესდღეობით: პრესა, მედია და სოციალური ქსელი დიდ გავლენას ახდენს ადამიანის აზრის ჩამოყალიბებაში სხვადასხვა საკითხის მიმართ. რა თქმა უნდა გამონაკლისი არც უმცირესობების შემთხვევა იქნება, მაგრამ აღსანიშნავია, რომ ქართული პრესა ნაკლებ დროს უთმობს უმცირესობებს. ამ კუთხით თბილისის და რეგიონალური პრესა ერთ მდგომარეობაში იმყოფებიან. „სამხრეთის კარიბჭე“, რომელიც დაარსდა 2004 წელს სამცხე-ჯავახეთში წარმოადგენს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ გაზეთს. იგი მეტ ყურადღებას უთმობს ეთნიკურ უმცირესობებს, მაგრამ სამწუხაროდ რელიგიური უმცირესობების პრობლემებით არ ინტერესდება, იგივე შეიძლება ვთქვათ თბილისის პრესაზე, სხვებთან შედარებით ყველაზე დიდ ინტერესს რელიგიური უმცირესობების მიმართ იჩენს გაზეთი: „რეზონანსი“, „ახალი თაობა“ და ვერსია“ (თაბაგარი, ჩაჩუა, 2011).

საინტერესოა, არის თუ არა რაიმე კავშირი რელიგიურ უმცირესობების და სხვა უცირესობების მიმართ დამოკიდებულებას შორის. ახალციხეში ეთნიკური

უმცირესობების მიმართ გამოიკვეთა დადებითი დამოკიდებულება, სტუდენტების განცხადებით მათ ჰყავთ სხვა ეროვნების ნაცნობები, რომლებთანაც საკმაოდ კარგი ურთიერთობა აქვთ.

„ეთნიკურ უმცირესობები საკმაოდ ბევრნი არიან საქართველოში, ვთვლი მათ იგივე უფლებები აქვთ რაც ჩვენ, ანალოგიურად რომ წარმოვიდგინოთ ჩვენი თავი სხვა ქვეყანაში იქ ჩვენ გვენდობებოდა, რომ თანასწორნი ვყოფილიყავით იმ ქვეყნის მოქალაქეებთან. მათ უნდა ჰქონდეთ საკუთარ ენაზე განათლების საშუალება“ (ნ. მ 22 წლის).

რაც შეეხება სექსუალურ უმცირესობებს, მათ მიმართ გამოიკვეთა ნეიტრალური და უარყოფითი დამოკიდებულება. სტუდენტები აცხადებენ, რომ მათ მიმართ არ არიან უარყოფითად განწყობილნი, მაგრამ არ არიან მომხრე მათი გამოჩენის, ამბობენ, რომ არ უნდა ასაჯაროვებდნენ საკუთარ სექსუალურ ორიენტაციას და არ უნდა ეწეოდნენ პროპაგანდას. ასევე, მიუღებელია მათი ქორწინება და ურთიერთობის საზოგადოებისთვის გაცნობა. არ მოუწოდებოდათ, რომ მათი ოჯახის წევრი ან მეგობარი იყოს სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენელი.

„ვთვლი ყველას თავისი ცხოვრება აქვს, არ მაქვს პრობლემა სექსუალურ უმცირესობებთან იყვნენ თავისთვის, მე მაგალითად, ხელს არ მიშლიან, მაგრამ ერთსქესიანთა ქორწინება რომ დავაკანონოთ, ეს მიუღებელია და წინააღმდეგი ვარ. ახლა რომც უთხრას ვინმემ გადაკეთდი და ჩვეულებრივი გახდიო არ შეიცვლება, ისევ ისეთი დარჩება, ჩემი თქმით ადამიანი არ შეიცვლება. ლაპარაკს და ჩხუბს არ აქვს აზრი. იყვნენ თავისთვის, მაგრამ ჩუმად“ (გ. კ. 21 წლის).

„არ ვარ წინააღმდეგი სექსუალური უმცირესობების, თუმცა არ მომწონს და სწორად არ მიმაჩნია. სექსუალური უმცირესობები დიდი ხანია არსებობენ, უკვე საუკუნეებია, მაგრამ ეს იყო მიჩქმალული. მეც ვეთანხმები, რომ ეს არ უნდა იყოს გასაჯაროვებული, კი ბატონო შენი არჩევანია, როგორც გინდა ისე მოიქეცი, მაგრამ ჩემს შვილს არ უნდა მისცე ცუდი მაგალითი, რომ ის დაინტერესდეს თუ რას ნიშნავს ეს“ (ფ. ჯ. 22 წლის).

გამოიკვეთა აგრეთვე ნეიტრალური დამოკიდებულება სექსუალური უმცირესობების მიმართ.

„სექსუალური უმცირესობების მიმართ ვიტყვოდი რომ მაქვს ნეიტრალური დამოკიდებულება, ყველა ადამიანს აქვს უფლება ისე იცხოვროს როგორც მას უნდა, ის გააკეთოს რაც სწორად მიაჩნია. მე მართალია, არ მომწონს მათი სექსუალური ორიენტაცია, მაგრამ ეს ჩემი საქმე არ არის და ყოველთვის თავს ვიკავებ უარყოფითი დამოკიდებულების გამოხატვისგან“ (ე. ი. 23 წლის).

თბილისშიც, ახალციხის მსგავსად, სტუდენტებს აქვთ დადებითი დამოკიდებულება ეთნიკური უმცირესობების მიმართ, მათ პატივს სცემენ და ბევრი მეგობარიც ჰყავთ სხვა ეროვნების წარმომადგენელი.

„ეთნიკურ უმცირესობებთან კარგი ურთიერთობა მაქვს, მყავს აზერბაიჯანელი და რუსი მეგობრები და მათ მიმართ დადებითად ვარ განწყობილი“ (მ. ბ. 23 წლის).

„თუ ადამიანი თვლის რომ ის ცხოვრობს საქართველოში და უყვარს ეს ქვეყანა მაშინ მე ეთნიკური უმცირესობების მიმართ არანაირი პრობლემა არ მაქვს. მე მიყვარს ჩემი ქვეყანა და ყველა აქ მცხოვრები ადამიანი. ბევრ ქართველსაც კი სჯობს ზოგიერთი მათგანი“ (ლ. ტ. 21 წლის).

ხოლო სექსუალური უმცირესობების მიმართ გამოიკვეთა როგორც დადებითი ისე უარყოფითი დამოკიდებულება:

„ამ უმცირესობების მიმართ დადებითად ვარ განწყობილი, ბევრ ადამიანს ვიცნობ სექსუალურ უმცირესობის წარმომადგენელს და ვმეგობრობ მათთან. ადამიანის არჩევანია მისი სექსუალური კუთვნილება და არ ვთვლი, რომ მათ უნდა მოვექცეთ როგორც განსხვავებულს ან ცუდს, ისინი არიან ჩვენი საზოგადოების სრულფასოვანი წევრები“ (თ. ს. 19 წლის).

სტუდენტების განცხადებით მათთვის მიუღებელია მათი ოჯახის წევრი ან ახლობელი იყოს სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენელი. მათი აზრით ეს არასწორია.

„სექსუალური უმცირესობების მიმართ ვარ უარყოფითად განწყობილი და ვერ ვიტყვი რომ ვარ ტოლერანტული მათ მიმართ. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ მათ რამეს დავუშავებ, არც შეურაცხყოფას მივაცენებ. მაგრამ ჩემთვის მიუღებელია მათი ორიენტაცია, ნამდვილად

არ გამიხარდებოდა რომ ჩემი შვილი ან ძმა, ან უახლოესი მეგობარი იყოს ლგბტ საზოგადოების წარმომადგენელი“ (თ. ჭ. 21 წლის).

ახალციხისა და თბილისის სტუდენტებს მსგავსი დამოკიდებულება აქვთ ეთნიკური და სექსუალური უმცირესობების მიმართ. ორივე შემთხვევაში ეთნიკური უმცირესობების მიმართ გამოიკვეთა დადებითი დამოკიდებულება, ხოლო სექსუალური უმცირესობების მიმართ ახალციხეში უფრო მეტად უარყოფითი დამოკიდებულება, ვიდრე თბილისში. ახალციხეში მცხოვრები სტუდენტები მეტად ტოლერანტულნი არიან რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობების მიმართ, რადგან მათთან აქვთ კონტაქტი და ურთიერთობა. ხოლო სექსუალური უმცირესობების მიმართ გამოიკვეთა უფრო მეტად უარყოფითი დამოკიდებულება, ეს შესაძლებელია გამოწვეული იყოს სხვადასხვა შეხედულებებით, რომლებიც გავრცელებულია საზოგადოებაში, აგრეთვე მათ განაცხადეს, რომ არ იცნობენ და არ ჰქონიათ სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენლებთან ურთიერთობა. რაც შეეხება თბილისს, სტუდენტებში რა თქმა უნდა იყო უარყოფითი დამოკიდებულებაც სექსუალური უმცირესობების მიმართ, მაგრამ ასევე გამოიკვეთა დადებითი დამოკიდებულება მათ მიმართ, ეს შესაძლებელია გამოწვეულია იმ ფაქტით, რომ მათ მეტად აქვთ შესაძლებლობა მათთან ურთიერთობის.

კვლევის ფარგლებში გამოიკვეთა ძირითადი ინდიკატორები, რომლებიც განსაზღვრავენ სტუდენტების რელიგიურ ტოლერანტობას, ესენია:

- რელიგიური უმცირესობების დაფინანსება
- რელიგიური თავისუფლება
- მეგობრობა
- შერეული ოჯახები

რელიგიური უმცირესობების დაფინანსება

საქართველოს ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პოლიტიკა არ აკმაყოფილებს სეკულარული, დემოკრატიული, არადისკრიმინაციული და ანგარიშვალდებული დაფინანსების სისტემის მოთხოვნებს. მართლმადიდებელი ეკლესია იმყოფება აბსოლუტურ

პრივილეგირებულ მიდგომარეობაში. ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ მართლმადიდებლური ეკლესიის მატერიალური მხარდაჭერა დიდ მასშტაბებს აღწევს, რასაც ვერ ვიტყვით საქართველოში არსებულ სხვა რელიგიებზე (ჭითანავა, ნონიაშვილი, 2014). მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ საქართველოში არ არის სახელმწიფო რელიგია სახელმწიფოსგან დაფინანსებას იღებს მართლმადიდებლური ეკლესია.

სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრი რელიგიური უმცირესობების დაფინანსების შესახებ, გაიყო. გამოიკვეთა მოსაზრება, რომ მათი დაფინანსება არ უნდა ხდებოდეს, რადგან საქართველოში მართლმადიდებლები არიან ბევრნი და მხოლოდ მათ უნდა ჰქონდეთ დაფინანსება. სახელმწიფო არ არის ვალდებული დააფინანსოს ყველა ის რელიგია, რომელიც საქართველოში არსებობს, მათ უნდა შეეძლოთ საკუთარი სახსრებით არსებობა. მეორე მხრივ, მათი დაფინანსება იმიტომ არ უნდა მოხდეს, რომ სახელმწიფო სახსრები უმჯობესია მიმართული იყოს სხვა სფეროებისკენ, როგორცაა მაგალითად განათლება. სტუდენტები ფიქრობენ, რომ რელიგიურ უმცირესობებს ისედაც კარგი დაფინანსება აქვთ და არ საჭიროებენ სახელმწიფო დაფინანსებას. ხოლო მართლმადიდებლური ეკლესიის დაფინანსება იმიტომ ხდება, რომ საქართველოს მოსახლეობის უმეტესობა მართლმადიდებელია.

„სხვა რელიგიებმა საკუთარი ფინანსებით უნდა შეძლონ არსებობა. ეს სახელმწიფოს პრობლემა არაა და არ ეხება მას. ჩემი აზრით, სახელმწიფო არაა ვალდებული დააფინანსოს ყველა რელიგია, რომელიც საქართველოში არსებობს“ (ქ. გ. 20 წლის).

გამოიკვეთა აზრი, რომ არა მარტო რელიგიური უმცირესობების დაფინანსება კი არ უნდა ხდებოდეს, არამედ არც მართლმადიდებლური ეკლესია უნდა იღებდეს დაფინანსებას, რადგან რელიგია და ფული უნდა იყოს გამიჯნული ერთნამეთისგან.

„მიმაჩნია რომ არც მართლმადიდებლური ეკლესია უნდა ფინანსდებოდეს. რწმენა და სახელმწიფო სხვადასხვა სფეროებია და სახელმწიფო არ უნდა აფინანსებდეს ხალხის რწმენას. ისე გამოდის რომ, როდესაც აფინანსებს მართლმადიდებლურ ეკლესიას, აფინანსებს 90% ქართველების რწმენას“ (გ. კ. 21 წლის).

არიან რელიგიური უმცირესობების დაფინანსების მომხრეებიც, ისინი ფიქრობენ, რომ რადგან ხდება ერთი რელიგიის დაფინანსება, იქ სხვები არ უნდა დაიჩაგრონ და მათაც

უნდა ჰქონდეთ სახელმწიფო დაფინანსება. შესაძლებელია რაოდენობების მიხედვით განაწილდეს, მაგრამ მაინც უნდა ჰქონდეთ.

„მართალია საქართველოს ბიუჯეტი არის საკმაოდ ცოტა, მაგრამ, ჩემი აზრით, თუ სახელმწიფო აფინანსებს მართლმადიდებლურ ეკლესიას, უნდა აფინანსებდეს სხვა სარწმუნოებებსაც“ (ქ. ე. 19 წლის).

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებში გამოიკვეთა ორი აზრი. ერთის მიხედვით, მართლმადიდებლური ეკლესიის დაფინანსება უნდა ხდებოდეს, მაგრამ არ უნდა ხდებოდეს სხვა რელიგიური უმცირესობების დაფინანსება. მეორე აზრის მიხედვით, სახელმწიფო არცერთ რელიგიას არ უნდა აფინანსებდეს.

პირველი მოსაზრების მიხედვით, სტუდენტები ფიქრობენ, რომ რელიგიურ უმცირესობებს აქვთ ისედაც დიდი დაფინანსება და არ საჭიროებენ სახელმწიფოს დახმარებას. რადგან საქართველოს მჭიდრო კავშირი აქვს მართლმადიდებლობასთან, სწორედ ის უნდა იმყოფებოდეს უპირატეს მდგომარეობაში მათ შორის იგულისხმება დაფინანსების სფეროც. სამცხე-ჯავახეთის სტუდენტების აზრის მსგავსად, რადგან საქართველოს მოსახლეობის უმეტესობა მართლმადიდებელია, მათ მეტი უფლება უნდა ჰქონდეთ.

„ვეფიქრობ, რელიგიურ უმცირესობებს არ უნდა აფინანსებდეს სახელმწიფო, ამის წინააღმდეგი ვარ. ჩემი აზრით, მათ ისეც დიდი დაფინანსება აქვთ. არ ვთვლი, რომ მართლმადიდებლური ეკლესია სხვა რელიგიებთან უნდა გავათანაბროთ დაფინანსების მხრივ. მიუხედავად იმისა, რომ მართლმადიდებლობა არ არის სახელმწიფო რელიგია, მოსახლეობის უმეტესობა არის მართლმადიდებელი, შესაბამისად, მათ ერთ პოზიციაში ვერ ჩავაყენებთ“ (მ. ე. 20 წლის).

მეორე შეხედულების მიხედვით, რადგან საქართველოში არ არის სახელმწიფო რელიგია, არც რომელიმეს დაფინანსება უნდა ხდებოდეს, ყველა რელიგიამ უნდა იარსებოს დამოუკიდებლად, სახელმწიფოს დახმარების გარეშე, რადგან ფული აძლევს ადამიანს ძალაუფლებას, ძალაუფლება კი ცუდ გავლენას ახდენს ადამიანზე და ამპარტავანს ხდის

მას. ხოლო თვითდაფინანსების შემთხვევაში ეკლესია არ მოექცევა პოლიტიკურ ჩარჩოებში და არც ბევრი ფული მოახდენს ცუდ ზეგავლენას.

„ჩემი აზრით, არცერთ რელიგიას არ უნდა აფინანსებდეს სახელმწიფო, ოდითგანვე რაც ეკლესიას ჰქონდა ძალაუფლება და თავისუფლება მით მეტად ცუდად აისახებოდა მასზე, მაგალითად, დავით აღმაშენებლის დროს, მეფეს ფეხზე უნდა ეამბორა ეპისკოპოსისთვის, ამ დროს კი ეპისკოპოსმა ფეხი ჩაართვა დავით აღმაშენებელს. ეს მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ ისინი ცუდად იყენებდნენ ძალაუფლებას. ზოგადად ვიტყვი, რომ მატერიალური კეთილდღეობა იწვევს რელიგიების გაძლიერებას და ცუდ შედეგებამდე მივყავართ“ (ლ. ტ. 21 წლის).

ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტები ფიქრობენ, რომ არ უნდა ხდებოდეს რელიგიური უმცირესობების დაფინანსება, მხოლოდ მართლმადიდებლური ეკლესია უნდა იღებდეს დაფინანსებას, რადგან საქართველოს მოქალაქეების უმეტესობა მართლმადიდებელია, გარდა ამისა, მართლმადიდებლურ ეკლესიას განსაკუთრებული ადგილი უკავია ქართულ ისტორიაში და ეს ყველაფერი მას უპირატეს მდგომარეობაში აყენებს. მეორე მხრივ, სტუდენტები ფიქრობენ, რომ არცერთი რელიგიის დაფინანსება არ უნდა ხდებოდეს, რადგან მათ შეუძლიათ იარსებონ სახელმწიფო დაფინანსების გარეშე. ფული მათ აძლევს ძალაუფლებას რაც რელიგიაზე არ აისახება კარგად. აგრეთვე, სამცხე-ჯავახეთის სტუდენტებში ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისგან განსხვავებით, გამოიკვეთა დადებითი დამოკიდებულება რელიგიური უმცირესობების დაფინანსების კუთხით. მათი აზრით, როგორც ხდება მართლმადიდებლური ეკლესიის დაფინანსება, ისევე უნდა აფინანსებდეს სახელმწიფო ქვეყანაში არსებულ სხვა რელიგიებს.

რელიგიური თავისუფლება

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს მოსახლეობის უმეტესობა მართლმადიდებელია, საქართველოში არ არის სახელმწიფო რელიგია. ხოლო საქართველოს კონსტიტუცია აღიარებს რწმენისა და აღმსარებლობის თავისუფლებას და თანასწორობას განურჩევლად რელიგიისა (საქართველოს კონსტიტუცია, 1995). რელიგიური თავისუფლების კუთხით

რეალობა საკმაოდ მტკივნეულია რელიგიური უმცირესობებისათვის. იეჰოვას მოწმეების მიმართ ხორციელდება არაერთი ძალადობის ფაქტი, ასევე მათ სამეფო დარბაზს თავს ესხმიან და აზიანებენ, რაც ხელს უშლის და აბრკოლებს მათ და რაც მთავარია, უზღუდავს რელიგიურ თავისუფლებას(საქართველოს სახალხო დამცველი, 2016).

ქალაქ ახალციხესა და ოზურგეთში მუსლიმანების განცხადებით მათ ექმნებათ მრავალი ბარიერი ცხოვრების გზაზე, რაც გამოწვეულია მათი რელიგიური აღმსარებლობით. ამის მრავალ მაგალითზე საუბრობენ თვითონ მუსლიმანები. მაგალითად: ერთ-ერთ მუსლიმანს რელიგიური კუთვნილების გამო უარი უთხრეს მის მფლობელობაში არსებული ნაკვეთის კანონიერად აღიარებაზე. ხოლო ადიგენის მუნიციპალიტეტის სოფ. მოხეს საჯარო სკოლის დირექტორმა მუსლიმან მოსწავლეს მოსთხოვა თავსაფრის მოხდა, რომელსაც გოგონა თავისი რელიგიური კუთვნილებიდან გამომდინარე ატარებდა. აგრეთვე 2016 წლის 14 სექტემბერს სოფ. მოხეში სადავო გახდა ყოფილი მეჩეთის შენობა, სამართალდამცავებმა შენობის კარი აჭედეს და მუსლიმანებს მოუწია ღია ცის ქვეშ ლოცვა. აღნიშნული შემთხვევები ნათელი მაგალითია რელიგიური თავისუფლების შეზღუდვის(მარიკაშვილი, გიგინეიშვილი, 2017).

სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტები იზიარებენ იმ აზრს, რომ ყველა რელიგიური უმცირესობას აქვს უფლება აღნიშნოს საკუთარი რელიგიური დღესასწაულები, დაისვენონ რელიგიურ დღესასწაულებზე და ისე იცხოვრონ ან ჩაიცვან როგორც მათ უნდათ. ყველა ადამიანის უფლებაა როგორც სწამს და ესმის ისე მოიქცეს. სტუდენტების აზრით, ისევე როგორც მართლმადიდებლები ცხოვრობს საკუთარი რელიგიის მიხედვით, ასევე უნდა ცხოვრობდნენ სხვა რელიგიის წარმომადგენლებიც. თუ მათ არ ექნებათ რელიგიური თავისუფლება ეს იქნება დისკრიმინაცია მათ მიმართ და დაარღვევს მათ უფლებებს. გამოიკვეთა ისეთი აზრიც, რომ მიუხედავად იმისა, რომ მათ აქვთ უფლება აღნიშნონ დღესასწაულები ეს ყველაფერი უნდა ჯდებოდეს რაღაც ჩარჩოებში და არ აწუხებდეს სხვებს.

„რა თქმა უნდა, ყველას აქვს თავისი რელიგიური დღესასწაული და მაგალითად, მე რომ ვიყო სხვა ქვეყანაში და არ მომცენ უფლება, რომ ჩემი რელიგიური დღესასწაული აღვნიშნო, ეს ჩემს მიმართ დისკრიმინაციის გამოხატულება იქნება. შესაბამისად,

საქართველოში მცხოვრებ რელიგიურ უმცირესობებს უნდა ჰქონდეთ რელიგიური დღესასწაულების აღნიშვნის შესაძლებლობა და ვფიქრობ, რომ უნდა დაისვენონ კიდეც ამ დღეებში. მათ არა მარტო მართლმადიდებლურ დღესასწაულებზე, არამედ საკუთარ დღესასწაულებზეც უნდა დაისვენონ“ (ნ. მ. 19 წლის).

ანალოგიური დამოკიდებულება აქვთ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებს. მათი აზრით, სახელმწიფოს როდესაც აქვს პრეტენზია, რომ ის არის დემოკრატიული, უნდა უზრუნველყოს კიდეც ყველა უმცირესობის, მათ შორის კი რელიგიური უმცირესობების თავისუფლება. ყველა ადამიანს აქვს უფლება აკეთოს ის რაც მას უნდა, რაც სწორი ჰგონია და ის ჩაიცვას რაც სურს ან მისი სარწმუნოება მიიხივოს. სახელმწიფო და მოქალაქეები ყველანაირად უნდა უწყობდნენ მათ ხელს დღესასწაულების აღნიშვნაში და ულოცავდნენ კიდეც მათ.

„რა თქმა უნდა, აქვთ უფლება აღნიშნონ დღესასწაულები, იმის გამო რომ კონკრეტული ადამიანი რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელია, დანარჩენებს არ აძლევს უფლებას აუკრძალოს რამე, არავის აქვს ამის უფლება, ყველამ ის უნდა აკეთოს რაც სწორი ჰგონია და ჩაიცვას რაც სურს“ (თ. ჭ. 21 წლის).

თბილისში ახალგაზრდები აცხადებენ, რომ არასდროს დასწრებიან სხვა რელიგიურ დღესასწაულებს, მაგრამ აქვთ ამის სურვილი, რომ დაიკმაყოფილონ ინტერესი. გამოიკვეთა აზრი, რომ რელიგიურ დღესასწაულზე დასწრება ვერ მიაწოდებს ადამიანს იმდენ ინფორმაციას აღნიშნულ სარწმუნოებაზე, რამდენსაც მაგალითად ამ რელიგიის შესახებ ლიტერატურის გაცნობა, ამიტომ არაა საჭირო დღესასწაულზე დასწრება. რაც შეეხება ახალციხეს, ახალგაზრდები დასწრებიან სხვა რელიგიურ დღესასწაულებს და მომავალშიც გამოთქვენ ამის სურვილი, მაგრამ მხოლოდ ინტერესის გამო ან რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელი მეგობრებისადმი პატივისცემის ნიშნად.

შესაბამისად, რელიგიური თავისუფლების კუთხით ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტების დამოკიდებულება იდენტურია. ორივე შემთხვევაში იყო აზრი, რომ რელიგიურ უმცირესობას აქვს რწმენის თავისუფლება და ამ რწმენის შესაბამისად გამოხატვის უფლება.

მეგობრობა

მნიშვნელოვანია რას ფიქრობენ სტუდენტები სხვა რელიგიის წარმომადგენლებთან მეგობრობაზე. ახალციხეში ახალგაზრდები თვლიან, რომ არ იქნება არანაირი ბარიერი ან დაბრკოლება სხვა რელიგიის ადამიანთან მეგობრობის შემთხვევაში. მათი აზრით, მეგობრობის დროს არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს რა სარწმუნოების არის ადამიანი, მთავარია მისი პიროვნება, ფასეულობები, როგორ უყურებს ცხოვრებას და როგორი დამოკიდებულება აქვს სხვადასხვა საკითხის მიმართ. მთავარია აზრები და ინტერესები დაემთხვას ერთმანეთს, ადამიანს როდესაც გაიცნობ არც უნდა ჰკითხო რა სარწმუნოების წარმომადგენელია, როგორ ლოცულობს ან როგორ სწამს ეს მეორე ხარისხოვანია, რადგან მეგობრობის დროს ეს ყველაფერი უკანა პლანზეა და არანაირ გავლენას არ ახდენს ურთიერთობის განვითარებაზე. მათი განცხადებით მეგობრებთან, რომლებსაც სხვა რელიგია აქვთ, ან საერთოდ არ საუბრობენ რელიგიაზე ან თუ საუბრობენ სრულიად თავისუფლად განიხილავენ სხვადასხვა რელიგიებს და პატივს სცემენ ერთმანეთის სარწმუნოებას.

„აქ საკმაოდ ბევრი რელიგიის წარმომადგენელი ცხოვრობს, ვმეგობრობ კათოლიკეებთან და არც სხვებთან მეგობრობაა პრობლემა. მე ვცემ ადამიანის ფასეულობებს პატივს და მისი რელიგია არ წარმოადგენს რაიმე ბარიერს ჩემთვის, რომ ვიმეგობრო. იეჰოვას მოწმე იქნება თუ სხვა სარწმუნოების წარმომადგენელი თუ გავუგებ იმ ადამიანს, ვიმეგობრებდი. რა თქმა უნდა, რელიგია მნიშვნელოვანია მაგრამ, როდესაც ერთად ცხოვრობ, ერთ გარემოში და ყოველდღიურად გიწევს ურთიერთობა, ვფიქრობ, მეგობრობას ვეღარ უარყოფ და სარწმუნოება არანაირ ბარიერს არ შექმნის“ (ჯ. ნ. 22 წლის).

ახალგაზრდების განცხადებით მათ ჰყავთ ძირითადად კათოლიკე მეგობრები, რადგან მათ გარშემო კათოლიკეები უფრო მეტი არიან და მათთან ხშირად უწევთ ურთიერთობა. მათი მეგობრების რიცხვში შედიან, აგრეთვე მუსლიმანები და იეჰოვას მოწმეები.

„კი ვიმეგობრებდი, მე პირადად, ბევრ განსხვავებული რელიგიის წარმომადგენლებს ვიცნობ. ჩემი აზრით, მთავარია პიროვნება, როგორ ფიქრობს და აზროვნებს, როგორი დამოკიდებულება აქვს ცხოვრების მიმართ. თუ ამ ყველაფერში ჩვენი აზრები ემთხვევა

ან კარგი ადამიანია, აუცილებლად ვიმეგობრებდი და ვმეგობრობ კიდეც. ძირითადად მყავს კათოლიკე მეგობრები. როდესაც სკოლაში ვსწავლობდი ჩემს კლასში ნახევარი კათოლიკეები იყვნენ. ჩვენ ყველას კარგი დამოკიდებულება გვქონდა ერთმანეთის სარწმუნოების მიმართ“ (ნ. მ. 22 წლის).

სტუდენტებში გამოიკვეთა აზრიც, რომ სხვა რელიგიის ადამიანებთან შეიძლება წარმოიქმნას კონფლიქტი რელიგიაზე საუბრის დროს და ეს ყველაფერი შექმნის დისკომფორტს ურთიერთობაში. თუ რომელიმე რწმენისთვის რაიმე მიუღებელია და შენთვის მისაღები ამ შემთხვევაში ვერ დაემთხვევა აზრები და უთანხმოებას გამოიწვევს. ამას გარდა, იყო აზრი, რომ მუსლიმანების, განსაკუთრებით კი, მდედრობითი სქესის წარმომადგენლების მორჩილება სარწმუნოებისადმი, მათი ასეთი დამოკიდებულება სრულიად მიუღებელია და მათთან მეგობრობა ამ კუთხით უფრო გაძნელდება.

„მუსლიმანებთან მეგობრობა გამიჭირდებოდა, ჩემთვის ძალიან მიუღებელია ის მორჩილება, რასაც ისლამი ავალდებულებს ქალს, თუნდაც ჩადრის ტარება, და იმდენად შეზღუდული უფლებები აქვს, ამ კუთხით გამიჭირდებოდა მისი გაგება“ (ქ. გ. 20 წლის).

„ვეფიქრობ, კონფლიქტები შეიძლება წარმოიქმნას, თუნდაც შეხედულებების გამო. თუ რომელიმე რწმენას რაიმე ქმედება მიუღებლად მიაჩნია და შენი მეგობარი ამ სარწმუნოების წარმომადგენელია და ამავდროულად შენ ასე იქცევი, რა თქმა უნდა, მითვის ეს მიუღებელი იქნება. მე მაგალითად, ხშირად მქონია კამათი კათოლიკეებთან ჩვენი რწმენის განსხვავებულობის გამო“ (გ. კ. 21 წლის).

თბილისში ახალგაზრდებს რაც შეეხება, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების ერთ ნაწილს არასდროს ჰქონია შეხება სხვა რელიგიის წარმომადგენლებთან, შესაბამისად არ აქვთ მეგობრობის გამოცდილება, მაგრამ აცხადებენ რომ სიამოვნებით იმეგობრებენ და განსხვავებული სარწმუნოება მათთვის არ იქნება რაიმე ბარიერის შემქმნელი. ახალციხეში მცხოვრები ახალგაზრდების მსგავსად, მათთვისაც მნიშვნელოვანია თვითონ პიროვნება ვისთანაც მეგობრობენ.

„არანაირი ბარიერი არ არის ჩემთვის და ვიმეგობრებდი დიდი სიამოვნებით რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელთან, ამჟამად უბრალოდ არ მქონია შეხება

ასეთ ადამიანთან, ისე ეს არ იქნებოდა ჩემთვის პრობლემა და აუცილებლად დავმეგობრდებოდი“ (ლ. ლ. 20 წლის).

მეორე ნაწილი იცნობს სხვა რელიგიის წარმომადგენლებს და აცხადებენ, რომ მათთან საკმაოდ კარგი ურთიერთობა აქვთ. რელიგიურ თემებზე საუბრისას არასდროს მოსვლიათ კამათი და პატივს სცემენ ერთმანეთის რელიგიებს. მათთვის მეგობრობა პირველ რიგში, დაფუძნებულია ურთიერთგაგებაზე და რელიგიურ აღმსარებლობას არ აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა.

ამას გარდა, გამოიკვეთა აზრი, რომ სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან მეგობრობა ვერ შედგება, რადგან როდესაც ადამიანთან მეგობრობ მასთან მოგიწევს ყველა თემაზე საუბარი, ხოლო რელიგიურ თემებზე საუბარი გამოიწვევს კამათს, ან შეიძლება სხვისი გავლენის ქვეშაც მოექცეს ადამიანი. ასევე, იეჰოვას მოწმეები მიმართ გამოიკვეთა მეტად უარყოფითი დამოკიდებულება, სტუდენტების განცხადებით მათ მიმართ აქვთ აგრესია და შესაბამისად, მათთან ვერ იმეგობრებდნენ.

„ჩემი გადმოსახედიდან, ასეთ ადამიანთან მაინცდამაინც ვერ ვიმეგობრებდი, მე ვფიქრობ, რომ ნაკლებად კომფორტულად ვიქნები მასთან და შეიძლება მისი გავლენის ქვეშაც მოვექცე. მეგობრობა ისეთი თემაა, როდესაც რელიგიაზეც მოგვიწევს საუბარი ან კამათი და მე ეს დისკომფორტს შემიქმნის“ (ლ. ტ. 21 წლის).

ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტების ნაწილი მეგობრობს ან იმეგობრებდა სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან, რადგან მათთვის არანაირი ბარიერი არ არის სხვა რელიგიის ადამიანთან ურთიერთობა და პრიორიტეტულია ადამიანის ღირებულებები. ხოლო ნაწილი არ იმეგობრებდა, რადგან თვლიან, რომ მათთან მეგობრობის დროს, რელიგიურ თემებზე საუბრისას შეექმნებათ კონფლიქტი და ეს ურთიერთობაში დისკომფორტს შეუქმნის მათ. ახალციხეში მუსლიმანები, ხოლო თბილისში იეჰოვას მოწმეები დასახელდნენ იმ რელიგიის წარმომადგენლებად, რომლებთანაც მეგობრობას არ ისურვებდნენ სტუდენტები.

შერეული ოჯახები

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში მართლმადიდებლები მოსახლეობის უმრავლესობას წარმოადგენენ, აქ მრავლად ცხოვრობენ სხვა რელიგიის წარმომადგენლებიც. შესაბამისად რელიგიურად შერეული ოჯახების არსებობა გარდაუვალია. საინტერესოა რას ფიქრობენ ასეთი ოჯახების შესახებ სტუდენტები და თავად თუ შექმნიდნენ ოჯახს სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან.

სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტების ერთი ნაწილი ფიქრობს, რომ რელიგიურად შერეული ოჯახების არსებობა კარგია, რადგან ხდება აზრთა გაცვლა-გამოცვლა, რელიგიურად შერეული ოჯახი ტოლერანტობის კარგი მაგალითია. წყვილმა მანამდე იცის, რომ მათ განსხვავებული სარწმუნოებები აქვთ და შემდეგ ხდება ღირებულებათა გაცვლა. მათი აზრით, სადაც სიყვარულია იქ ყველაფრის მოგვარება შესაძლებელია.

მეორე ნაწილი თვლის რომ, რელიგიურად შერეული ოჯახების შექმნა დიდ სირთულეებთან არის დაკავშირებული იქნება ჯვრისწერის, დღესასწაულების აღნიშვნის და ბავშვების მონათვლის პრობლემები. მათი აზრით, ერთ-ერთ მათგანს დათმობა მოუწევს, სწორედ ამიტომ უმჯობესია არ დაქორწინდეს ადამიანი სხვა რელიგიის წარმომადგენლებზე.

„სხვა სარწმუნოების წარმომადგენლების დაქორწინება ჩემთვის მიუღებელია. უმჯობესია ერთი სარწმუნოების წარმომადგენლებმა შექმნან ოჯახი, რომ არ შეექმნათ ჯვრისწერის ან ბავშვის მონათვლის პრობლემა. მათ ექნებათ სხვადასხვა წესები და რომელიმეს დათმობა მოუწევს აუცილებლად. ამიტომ ჯობია ერთი სარწმუნოების ოჯახის შექმნა“ (ე. ი. 23 წლის).

აღსანიშნავია, რომ გამოიკვეთა მეტად საინტერესო დამოკიდებულება რელიგიურად შერეული ოჯახების შესახებ. რესპონდენტის განცხადებით რთულია ასეთი ოჯახის შექმნა, რადგან მათ წინ შეხვდებათ მრავალი ბარიერი. ვერ დაიწერენ ჯვარს, ვერ მონათლავენ ბავშვებს. მაგრამ ქართულ საზოგადოებაში ქალი კაცზე დაბალ დონეზე

დგას და აქედან გამომდინარე კაცი მიიღებს გადაწყვეტილებას, რადგან ისაა დომინანტი. როდესაც ქალი თხოვდება სხვა რელიგიის წარმომადგენელზე ის წინასწარ შეგუებული უნდა იყოს იმ აზრს, რომ მისი შვილი გააგრძელებს მამის სარწმუნოებას. აღნიშნულმა რესპონდენტმა დაამატა ისიც, რომ მისი მშობრები განსხვავებული რელიგიის წარმომადგენლები არიან. მისი მამა არის მართლმადიდებელი, ხოლო დედა კათოლიკეა. შესაბამისად, მისი აზრის ამგვარად ჩამოყალიბებაში გავლენა მოახდინა მისმა ოჯახმა, სადაც მამა აღმოჩნდა დომინანტი და შვილები მონათლა მართლმადიდებლურად.

სტუდენტების ერთი ნაწილი შექმნიდა ოჯახს განსხვავებული რელიგიის წარმომადგენელთან, ხოლო მეორე ნაწილი არ შექმნიდა ოჯახს, დასახელდა ასევე რელიგიები, რომლის წარმომადგენელთანაც შექმნიდნენ ოჯახს ან არ შექმნიდნენ.

იმ სტუდენტებისთვის, რომლებიც აცხადებენ, რომ შექმნიდნენ ოჯახს რელიგიურ უმცირესობებთან და მათთვის ეს არ არის პრობლემა, რადგან მთავარია სიყვარული და ურთიერთგაგება, უცხოა რელიგიურად შერეული ოჯახების გამოცდილება რადგან არ ჰქონიათ მათთან ახლო შეხება.

„კი შექმნიდი, ეს ჩემთვის არანაირ პრობლემას არ წარმოადგენს. ვფიქრობ, ყველაფერი შესაძლებელია, როდესაც გვერდით საყვარელი ადამიანი გყავს და მის სარწმუნოებას არ ექნება მნიშვნელობა. ვფიქრობ, ყველა ბარიერს ერთად გადავლახავთ და ერთად არც ეს პრობლემებიც აღარ იქნება, რაც შეიძლება გამოიწვიოს განსხვავებულმა რელიგიებმა“ (ხ. ზ. 21 წლის).

აგრეთვე მნიშვნელოვანია, ის ფაქტი, რომ სტუდენტების ერთი ნაწილის განცხადებით, გააჩნია რომელი რელიგიის წარმომადგენელზეა საუბარი. მათ არ ექნებოდათ პრობლემა კათოლიკეზე დაქორწინების, რადგან მართლმადიდებლობასთან ახლოსაა, ხოლო არ ისურვებდნენ მუსლიმანზე დაქორწინებას რადგან მათი ღირებულებები ბევრად განსხვავდება ქრისტიანობისაგან. მუსლიმანურ საზოგადოებაში კაცი არის დომინანტი ურთიერთობებში, ხოლო მუსლიმან ქალს არც აქვს უფლება გათხოვდეს სხვა სარწმუნოების წარმომადგენელზე.

სტუდენტებმა, რომლებიც აცხადებენ, რომ არ შექმნიან ოჯახს სხვა რელიგიის წარმომადგენლებთან ან არიან ოჯახებიდან, სადაც მშობლებს განსხვავებული

რელიგიური აღმსარებლობა აქვთ ან აქვთ შერეულ ოჯახებთან ახლო და მჭიდრო კავშირი, იციან ის სირთულები რაც ასეთ დროს იჩენს თავს. მათი აზრით, უფრო მეტად კომფორტული იქნება, თუ ერთსა და იმავე რელიგიის წარმომადგენლები დაქორწინდებიან.

„მე მამა მყავს მართლმადიდებელი და დედა კათოლიკე, მაგრამ მე პირადად არ შევქმნიდი ოჯახს სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან, რადგან მე არ მინდა რომ , რაიმე უთანხმოება მოხდეს ოჯახში სარწმუნოების გამო. ვთვლი, ძალიან კარგი იქნება თუ ცოლსა და ქმარს ერთი სარწმუნოება ექნებათ და მათი შთამომავლობაც გააგრძელებს ამ სარწმუნოებას“(ფ. ჯ. 22 წლის).

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახემწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტების აზრით, შერეული ოჯახების შექმნა დიდ წინააღმდეგობებთანაა დაკავშირებული, ისინი ფიქრობენ, რომ იქნება მრავალი სირთულე, წყვილი რომც შეთანხმდეს, რომ ორივე საკუთარ სარწმუნოებაზე დარჩება, მაინც ექნებათ ბავშვების მონათვლის პრობლემა.

„რელიგიურად შერეული ოჯახების მიმართ ცოტა უარყოფითად ვარ განწყობილი, ვფიქრობ, უფრო მეტი კამათი და კონფლიქტი იქნება. ჩემი აზრით რელიგია ისეთი თემაა რომელიც ყოფს ხალხს და აცილებს ერთმანეთისგან“(ბ. ბ. 23 წლის).

სტუდენტების მეორე ნაწილის აზრით შეიძლება რთული იყოს შერეული ოჯახების შექმნა მაგრამ ყველაფრის გადალახვა შესაძლებელია. თუ წყვილი შეთანხმდება როგორ მოაგვარონ ის სირთულები, რაც შეიძლება გამოიწვიოს განსხვავებულმა სარწმუნოებებმა. მთავარია მონდომება და სიყვარული.

„ძირითადად ყველა რელიგია ქადაგებს, რომ ღმერთი თუ ალაჰი არის სიკეთე და სიყვარული, ამიტომ ურთიერთობაში და ოჯახში მთავარია ურთიერთგაგება და სიყვარული. ამ მიდგომით ვფიქრობ, ყველა პრობლემას გადალახავენ“(თ. ს. 19 წლის).

ახალგაზრები აცხადებენ, რომ არ შექმნიდნენ ოჯახს სხვა სარწმუნოების ადამიანთან, რადგან ბევრი პრობლემა იჩენს თავს, ხოლო ურთიერთობაში ამ სირთულებების გარდა, ისეც ბევრი უთანხმოება ხდება. შესაძლებელია ასეთი ოჯახის შექმნით რაღაც დათმობებზე წასვლაც გახდეს საჭირო, სწორედ ამიტომ მათ ურჩევნიათ

მართლმადიდებელთან შექმნან ოჯახი. სტუდენტების ერთი ნაწილის აზრით, კი ისინი მხოლოდ იმ შემთხვევაში შექმნიდნენ შერეულ ოჯახს თუ მათი პარტნიორი შეიცვლიდა სარწმუნოებას და გადავიდოდა მათ რწმენაზე.

„პირადად ჩემთვის, მიუხედავად იმისა, რომ არ ვარ ღრმად მორწმუნე და არ დავდივარ ყოველ კვირას ეკლესიაში, დიდ პრობლემად მიმაჩნია სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან ქორწინება. მე მინდა მქონდეს ჯვრისწერა და მოვნათლო ბავშვები, თუ ის მოინათლებოდა ჩემ გამო, მაშინ არ მექნებოდა ქორწინების პრობლემა. მაგრამ მისი მონათვლა უნდა იყოს გააზრებული და მან უნდა იწამოს რომ მართლმადიდებლობა არის ჭეშმარიტი სარწმუნოება“ (მ. ბ. 23 წლის).

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ იყო ისეთი შემთხვევა როდესაც სტუდენტებმა განაცხადეს, რომ თუ შეუყვარდებოდათ ადამიანი, მათ არ ექნებოდათ პრობლემა შეექმნათ ოჯახი სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან მიუხედავად, მისი განსხვავებული სარწმუნოებისა.

დასკვნა

- სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისთვის კარგად ცნობილია სხვა რელიგიური აღმსარებლობები და მათ წარმომადგენლებთან ხშირი კონტაქტი აქვთ. შესაბამისად, ისინი უფრო დეტალურად აღწერენ რელიგიურად შემწყნარებელ ადამიანს, ვიდრე ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტები.
- სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებს ყველაზე ტოლერანტული დამოკიდებულება კათოლიკეების მიმართ აქვთ, მათთან ყველაზე ხშირი კონტაქტისა და კათოლიციზმის საკუთარ სარწმუნოებასთან სიახლოვის გამო. ყველაზე მეტად არატოლერანტული დამოკიდებულება იეჰოვას მოწმეების მიმართ, მათი შემაწუხებელი აგიტაციების გამო, აქვთ.
- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებს რელიგიური უმცირესობების წარმომადგენლებთან ურთიერთობის გამოცდილება არ აქვთ. მათ ყველა სარწმუნოების მიმართ ნეიტრალურად არიან განწყობილნი. გარდა იეჰოვას მოწმეებისა, მათი გამაღიზიანებელი აგიტაციის გამო.
- ახალციხეში მცხოვრები სტუდენტები მეტად ტოლერანტულები არიან რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობების მიმართ ვიდრე სექსუალური უმცირესობების მიმართ, რაც საზოგადოებაში გავრცელებული სხვადასხვა სტერეოტიპული შეხედულებით არის გამოწვეული, გარდა ამისა, მათ სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენლებთან ურთიერთობის გამოცდილება არ აქვთ.
- თბილისში გამოიკვეთა როგორც უარყოფითი, ასევე დადებითი დამოკიდებულება სექსუალური უმცირესობების მიმართ. ტოლერანტული დამოკიდებულება გამოწვეულია იმ მიზეზით, რომ მათ სექსუალურ უმცირესობებთან ურთიერთობის შესაძლებლობა აქვთ, ხოლო ხშირი კონტაქტი რომელიმე ჯგუფის წარმომადგენლებთან, იწვევს მეტ შემწყნარებლურ დამოკიდებულებას.
- სამცხე-ჯავახეთის უნივერსიტეტის სტუდენტებში გამოიკვეთა აზრი, რომ საქართველოში არსებული ყველა რელიგიის დაფინანსება უნდა ხდებოდეს

სახელმწიფოს მიერ. აღნიშნული მოსაზრება განპირობებულია იმით, რომ ახალციხელ სტუდენტებს აქვთ ახლო ურთიერთობა სხვა სარწმუნოებებთან და იციან მათი მდგომარეობა.

- ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტები ფიქრობენ, რომ ყველა რელიგიას საკუთარი დღესასწაულების აღნიშვნის უფლება უნდა ჰქონდეს. ეს მოსაზრება გამოწვეულია იმ ფაქტით, რომ ორივე უნივერსიტეტის სტუდენტებმა კარგად იციან ადამიანის უფლებები და რელიგიური თავისუფლება.
- სტუდენტების იმ ნაწილს, რომელიც ფიქრობს, რომ შექმნიდა ოჯახს სხვა რელიგიის წარმომადგენლთან, არ ჰქონია რელიგიურად შერეულ ოჯახებთან ურთიერთობა და არ იცის ის სირთულეები, რაც ასეთ დროს თავს იჩენს.
- სტუდენტების იმ ნაწილს, რომელიც ფიქრობს, რომ არ შექმნიდა ოჯახს სხვა რელიგიის წარმომადგენელთან, აქვს რელიგიურად შერეულ ოჯახებთან ურთიერთობის გამოცდილება. ეს სტუდენტები ძირითადად რელიგიურად შერეულ ოჯახებში არიან გაზრდილები და ყველა სირთულე მათთვის კარგად ცნობილია. სწორედ ამიტომ ამბობენ უარს.
- ახალციხელი სტუდენტები შექმნიდნენ ოჯახს კათოლიკეებთან, მაგრამ არა სხვა რელიგიურ უმცირესობებთან. ამის მიზეზი არის მათი რელიგიების სიახლოვე და ურთიერთობის გამოცდილება.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. *განმარტებითი ლექსიკონი*. (2008). თბილისი: ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასებების ცენტრი.
2. ლადარია, ნ. (2006). რელიგია, საზოგადოება და სახელმწიფო. თბილისი: ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდი.
3. რატიანი, ს. (2009). სარწმუნოებით ქართველი. *სოლიდარობა*, 1, 28.
4. *ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი (ლექსიკონი - ცნობარი)*. (2005). თბილისი: გაეროს განვითარების პროგრამა UNPD.
5. საქართველოს კონსტიტუცია. (24 აგვისტო, 1995). თბილისი.
6. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. (2014). მოსახლეობის საყოველთაო აღწერა. თბილისი.
7. Abo-Zena, M. (2011). Religious minorities in school. *Kappan magazin*.
8. Schlosser, L.W. (2003). Christian privilege: Breaking a sacred taboo. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 31, 44-51.
9. მინდიაშვილი, ბ. გახელაძე, გ. თაბორიძე, ი. (2016). რელიგიური და ეთნიკური მრავალფეროვნების ასახვა სასკოლო სახელმძღვანელოებში. თბილისი: ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი (TDI).
10. კილურაძე, ნ. სანიკიძე, გ. გორდუზიანი, ლ. ფირცხალავა, ლ. გაჩეჩილაძე, რ. ასათიანი, ნ. (2007). საქართველოს ისტორია. თბილისი: ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა.
11. აღმოსავლეთის პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის საქართველოს ეროვნული პლატფორმა. (2013). უმცირესობათა მდგომარეობა საქართველოში. თბილისი.
12. საქართველოს სახალხო დამცველი. (2012). საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის შესახებ. თბილისი.

13. საქართველოს სახალხო დამცველი. (2016). საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის შესახებ. თბილისი.
14. თაბაგარი, გ. ჩაჩუა, დ. (2011). ეთნიკური, რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების გამუქება პრესაში. თბილისი: ინტერნიუსი- საქართველო.
15. ჭითანავა, ე. ნონიაშვილი, გ. (2014). ცენტრალური და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსების პრაქტიკა. თბილისი: ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი (TDI), ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC).
16. Karpov, V. Lisovskaya, E. (2007). Religious intolerance among Orthodox Christians and Muslims in Russia. Seattle: The National Council for Eurasian and East European Research.
17. ჩხეიძე, ზ. (2014). რელიგიურ გაერთიანებათა საჭიროების კვლევა საქართველოში. თბილისი: ტოლერანტობისა და მრავალფეროვნების ინსტიტუტი (TDI).
18. მარიკაშვილი, ე. გიგინეიშვილი, მ. (2017). უმცირესობათა უფლებების გაუმჯობესება სტრატეგიული სამართალწარმოების გზით. თბილისი: საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივა.

Ivane Javakhishvili Tbilisi state university

Tamar Zakroshvili

Tolerance towards religious minorities in Georgia

MA program – Sociology

Master's thesis is submitted to obtain Master's degree in Social Sciences

Supervisor: Associate Professor

Tamar Makharadze

Tbilisi 2017